

U C H W A Ł A Nr XLVI/323/06

Rady Gminy Oświęcim

z dnia 18 października 2006r.

w sprawie : przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oświęcim na lata 2006-2013.

Na podstawie art.18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz.1591 z póź. zm.), art.17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.), na wniosek Wójta Gminy Oświęcim

Rada Gminy w Oświęcimiu uchwała, co następuje :

§1

Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oświęcim na lata 2006-20013.

§2

Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY

RADY GMINY

/-/ Jerzy Domżał

Załącznik do Uchwały Nr XLVI/323/06 Rady Gminy w Oświęcimiu z dnia 18 października 2006r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OŚWIĘCIM
NA LATA 2006-2013**

sierpień 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	4
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	5
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	7
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	11
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	13
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	23
2.2. DEMOGRAFIA	24
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	27
2.4. KWESTIA DZIECKA	37
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	42
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	47
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	50
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	51
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	54
2.10. ANALIZA SWOT	61
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	69
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	79
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	81
3.1. MISJA	82
3.2. CELE STRATEGICZNE	83
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	92
4. UWAGI KOŃCOWE	100

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcyjność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

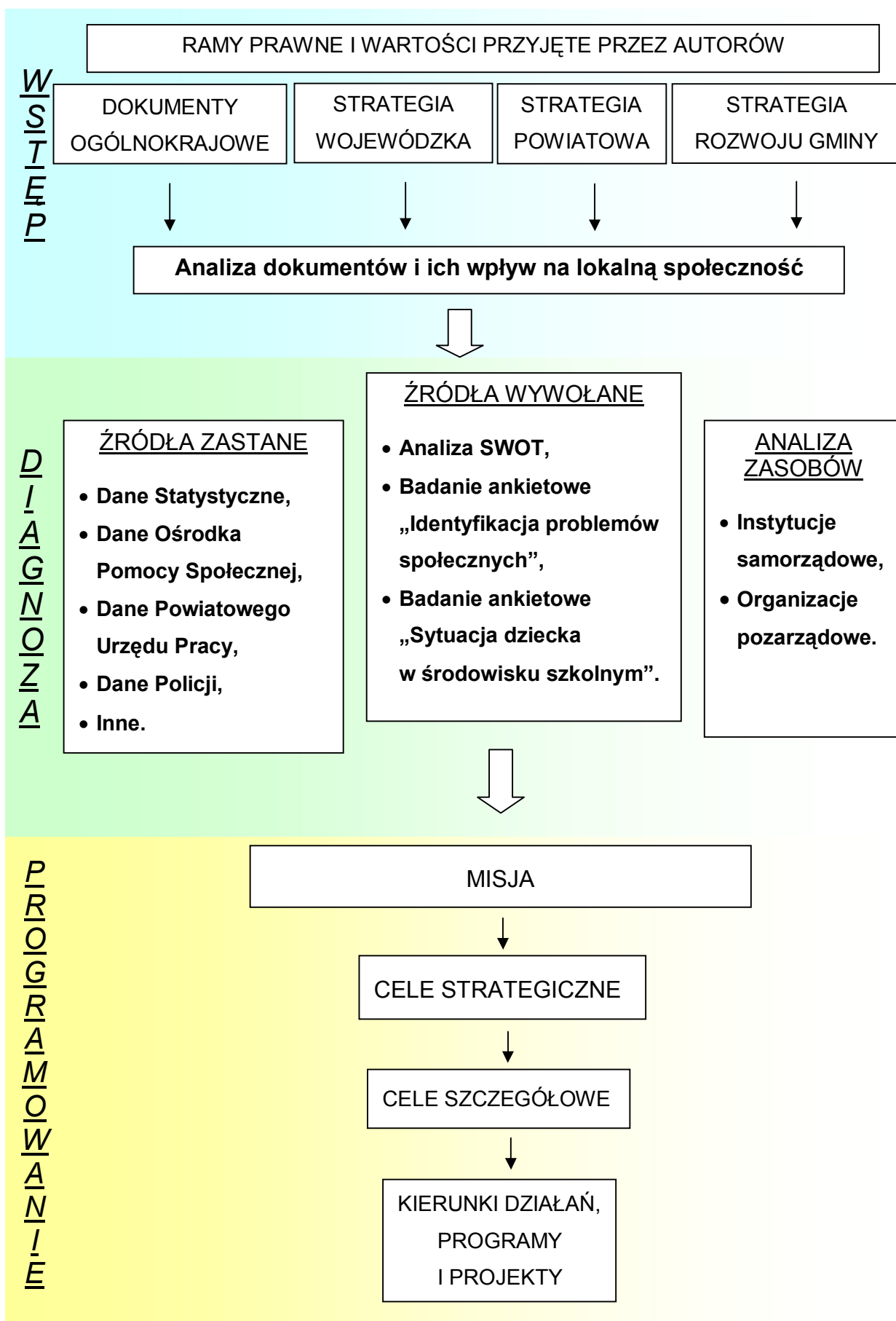
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Oświęcimiu przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. zaakceptowanym przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2006 roku wstępnym projektem Narodowej Strategii Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013 (NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013)

Zgodnie z projektem rozporządzenia Rady wprowadzającym ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Komisja Europejska przygotowała projekt Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW) dotyczących spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej, określających ramy dla interwencji funduszy w latach 2007-2013. Na podstawie SWW każdy kraj członkowski, będący beneficjentem funduszy, przygotowuje Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności. Jednocześnie dokument ten powinien zapewniać, że wsparcie udzielane w ramach Funduszy jest zgodne z SWW oraz pokazywać związek pomiędzy priorytetami Wspólnoty i priorytetami Krajowego Programu Reform.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (NSRO) są dokumentem określającym działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych z środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. MAŁOPOLSKI PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2002-2006

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa małopolskiego. Małopolski Program Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Małopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Małopolski. Program określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją powyższego Programu jest „Zintegrowany, efektywny model regionalnej pomocy społecznej”. Natomiast cele strategiczne i operacyjne są następujące:

1. Sprawny system informacji o zasobach, usługach i problemach społecznych.
 - Opracowywanie diagnozy sytuacji społecznej w województwie.
 - Rozpowszechnianie informacji o dostępnych usługach, świadczeniach i zagadnieniach społecznych.
2. Aktywne społeczności lokalne.
 - Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, władzami lokalnymi i administracją publiczną.
 - Koordynowanie i integrowanie służb i instytucji socjalnych.
 - Aktywizowanie mieszkańców.

3. Profesjonalna kadra pomocy społecznej.
 - Wyrównywanie poziomu kompetencji zawodowych kadr pomocy społecznej.
 - Dostosowywanie modeli i standardów pomocy społecznej do obowiązujących w Unii Europejskiej.
 - Podwyższanie jakości i efektywności działań zmierzających do zapewnienia wysokiego poziomu usług socjalnych.
4. Efektywne, nowatorskie programy celowe.
 - Tworzenie i opracowywanie modelowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.
 - Kreowanie pozytywnych postaw wobec problemów społecznych.

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU OŚWIĘCIMSKIEGO NA LATA 2002-2010

Tworząc strategię rozwiązywania problemów społecznych w powiecie oświęcimskim, przyjęto dziewięcioletni horyzont czasowy. Okres ten pozwoli na zrealizowanie zaplanowanych zamierzeń, na dokonanie oceny skuteczności obranych kierunków zmian oraz pozwoli ocenić efektywność tworzonych nowych struktur pomocy społecznej na terenie powiatu.

Misją pomocy społecznej jest „Dążenie do stworzenia społeczeństwa o głębokiej tolerancji i wzajemnie sobie pomagającego.” Cel strategiczny oraz cele operacyjne są następujące:

- I. Pomoc społeczna instytucją „wspomagającą” a nie „uzależniająca”.
 1. Poprawa systemu działań instytucji powołanych do świadczenia pomocy osobom potrzebującym poprzez:
 - współpracę z pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej,
 - współpracę z pracownikami i wolontariuszami działającymi w organizacjach pozarządowych,
 - współpracę z pedagogami, psychologami, sędziami i kuratorami zawodowymi.
 2. Utworzenie brakujących elementów infrastruktury pomocy społecznej, przy pomocy których zagrożenia płynące z narastających, a nierozwiązanych systemowo problemów społecznych, będą niwelowane.
 3. Zwiększanie efektywności pomocy społecznej realizowanej przez powiat.

4. Integracja ze środowiskiem lokalnym i wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
5. Propagowanie prorodzinnych kierunków zmian i wprowadzanie nowatorskich rozwiązań w systemie opieki nad dziećmi i rodziną.

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU GMINY OŚWIĘCIM

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń.

Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju gminy działań.

W toku prac nad Strategią Gminy Oświęcim sformułowano wizję i misję gminy oraz nadrzędny cel strategiczny.

Wizja gminy Oświęcim:

- zintegrowane i wykształcone społeczeństwo o wysokim poczuciu odpowiedzialności,
- rozwijająca się harmonijnie, zgodnie z zasadami ekorozwoju,
- miejsce dobrobytu mieszkańców, bezpieczne, otwarte i przyjazne dla wszystkich,
- wykorzystująca gospodarczo położenie na styku Małopolski, Śląska i Podbeskidzia,

- zintegrowana funkcjonalnie z miastem Oświęcimiem, współpracująca na zasadach partnerstwa z sąsiednimi gminami,
- dobry układ komunikacyjny i sieć dróg,
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna,
- światowy ośrodek pielgrzymkowy i turystyczny, którego istotnym czynnikiem jest były hitlerowski obóz zagłady KL Birkenau oraz Ośrodek Pielgrzymkowo-Rekolekcyjny w Harmężach,
- teren czysty ekologicznie z rozwiniętą bazą wypoczynkowo-rekreacyjną, zagospodarowane na cele rekreacyjne oba brzegi Soły i Wisły,
- rozwinięta gospodarczo, z silnie rozwiniętym sektorem małych i średnich przedsiębiorstw,
- rozwinięty sektor rolniczo-przetwórczy, specjalistyczne gospodarstwa rolne produkujące żywność ekologiczną,
- rozwojowy ośrodek produkcji rybnej,
- port rzeczny do przewozu towarów masowych,
- silny ośrodek sportu wiejskiego i kultury wiejskiej,
- możliwości kształcenia wyższego.

Misja gminy Oświęcim:

- równe szanse rozwoju dla wszystkich,
- solidarność ze słabymi,
- bezpieczne miejsce do życia,
- miejsce międzynarodowego dialogu.

Nadrzędny cel strategiczny gminy Oświęcim to: **Wzrost poziomu życia mieszkańców gminy dzięki wykształceniu, przedsiębiorczości i wykorzystaniu lokalnych zasobów.**

Cechą charakterystyczną tej strategii było oparcie rozwoju gminy na działaniach w pięciu zhierarchizowanych obszarach kluczowych. W trzech z nich wskazano cele strategiczne odnoszące się m.in. do sfery społecznej:

Obszar I – "Rozwój gospodarczy + Infrastruktura techniczna":

- Istnienie lokalnej polityki gospodarczej w celu pozyskania inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych;
- Rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw;
- Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau czynnikiem wspierającym tworzenie miejsc pracy.

Obszar II – „Kultura i oświata”:

- Wykorzystanie sąsiedztwa miast uniwersyteckich do tworzenia filii szkół wyższych oraz wykorzystanie własnej sieci placówek oświatowo-wychowawczych do podnoszenia poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa gminy;
- Wykorzystanie obiektów do zagospodarowania na cele (działalność) kulturalno-oświatowe.

Obszar III – „Ochrona zdrowia, rekreacja i sport masowy”:

- Dobre warunki do aktywnej ochrony zdrowia poprzez rekreację i sport masowy;
- Posiadanie umiejętności rozwiązywania problemów lokalnych;
- Dostateczna dostępność usług medycznych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

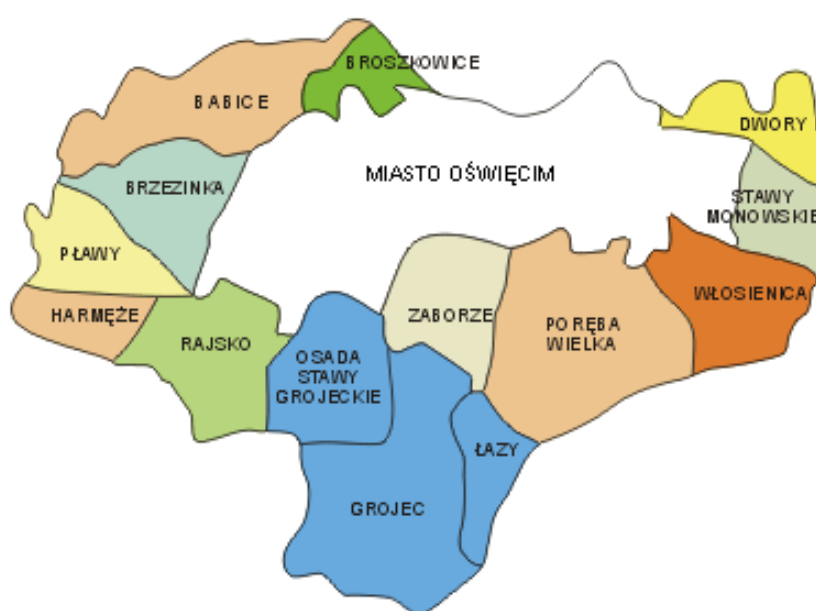
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Oświęcim jest gminą wiejską położoną w południowej Polsce, we wschodniej części Kotliny Oświęcimskiej, w widłach Wisły i Soły (w zachodniej części województwa małopolskiego). Zajmuje powierzchnię 74,5 km² i liczy 16.685 mieszkańców.

Gmina Oświęcim jest jedną z dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu oświęcimskiego. W jej skład wchodzi 12 sołectw: Babice, Broszkowice, Brzezinka, Dwory II, Grojec, Harmęże, Pławy, Poręba Wielka, Rajsko, Stawy Monowskie, Włosienica i Zaborze. Wsie wchodzące w skład gminy okalają wieńcem tereny miasta Oświęcim. Ponadto gmina Oświęcim od północnego wschodu graniczy z gminą Bieruń, od północy – z gminami Chełmek i Libiąż, od wschodu – z gminą Poczesów, od południowego wschodu – z gminą Polanka Wielka, od południa – z gminą Kęty, a od zachodu – z gminami Miedzna, Brzeszcze i Bojszowy (rycina 1.).

Na terenie gminy Oświęcim znajdują się 2 podmioty gospodarcze publiczne i 935 podmiotów prywatnych. Jest tu osiem przedszkoli, do których uczęszcza 484 dzieci, siedem szkół podstawowych, w których naukę pobiera 1.052 uczniów oraz dwa gimnazja, do których uczęszcza 717 uczniów.

Mieszkańcy gminy Oświęcim mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia oraz ośmiu gabinetach prywatnych.

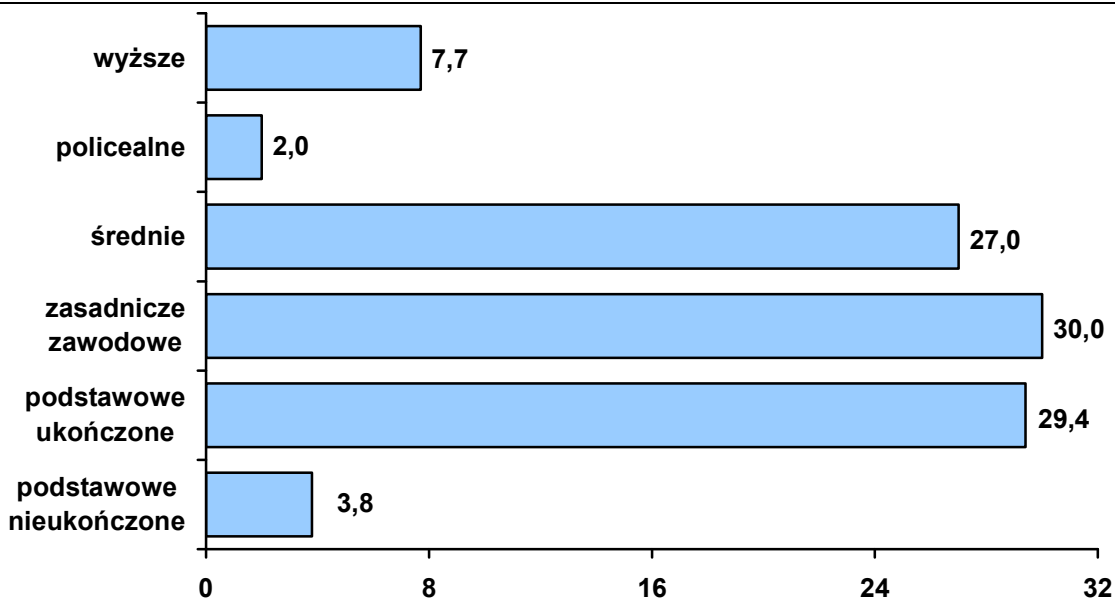

Rycina 1. Gmina Oświęcim.

2.2. DEMOGRAFIA

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną gminy Oświęcim. W 2002 roku teren gminy zamieszkiwały 16.043 osoby.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku (dane w %)

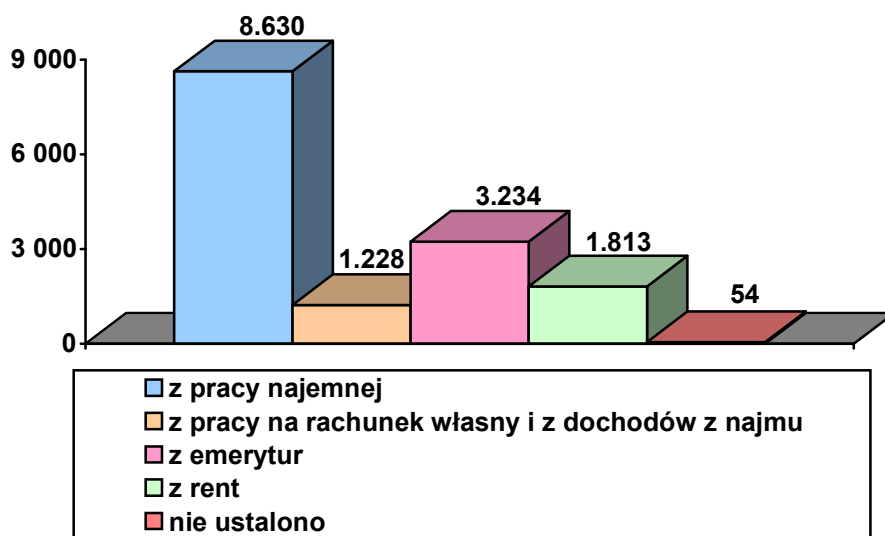

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy w 2002 r., należy stwierdzić, iż wśród mieszkańców w wieku 13 lat i więcej (13.472) najwięcej osób posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe (4.038). Kolejne grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (3.965) i średnim (3.639), a wykształceniem wyższym legitymowały się 1.034 osoby.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

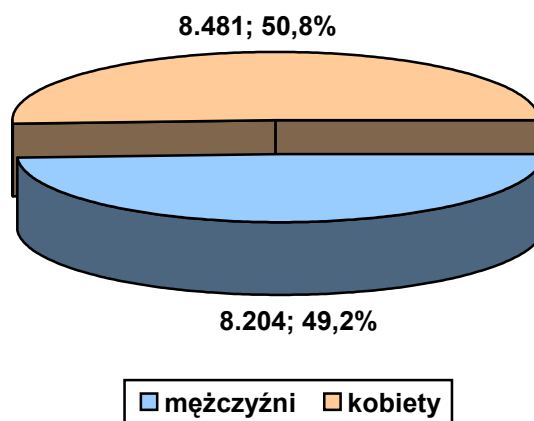
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 16.043 mieszkańców gminy 9.858 osób (czyli 61,4%) utrzymywało się z pracy, w tym 8.630 osób z pracy najemnej i 1.228 osób z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (278 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymywało się 6.131 osób, z czego 3.234 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, a 1.813 osób otrzymywało renty. Nie ustalono źródła utrzymania dla 54 osób.

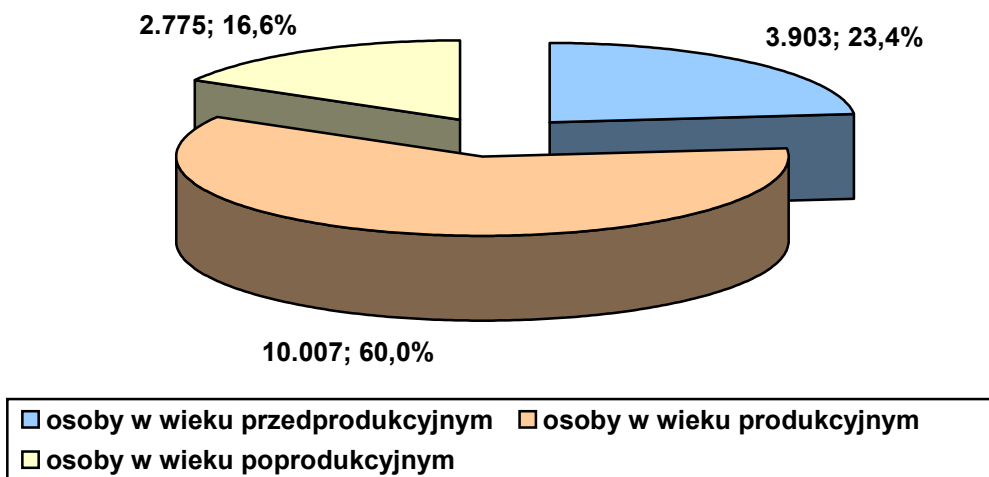
Ludność gminy Oświęcim w 2005 roku

Dane Urzędu Gminy Oświęcim.

Według danych Urzędu Gminy Oświęcim z 31 grudnia 2005 roku gminę Oświęcim zamieszkiwało 16.685 osób, w tym 8.204 mężczyzn i 8.481 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 224 osoby na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Oświęcim w 2005 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W roku 2005 teren gminy Oświęcim zamieszkiwały 3.903 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 10.007 osób w wieku produkcyjnym oraz 2.775 osób w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, natomiast wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ponieważ w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, zasila one grono seniorów, co z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

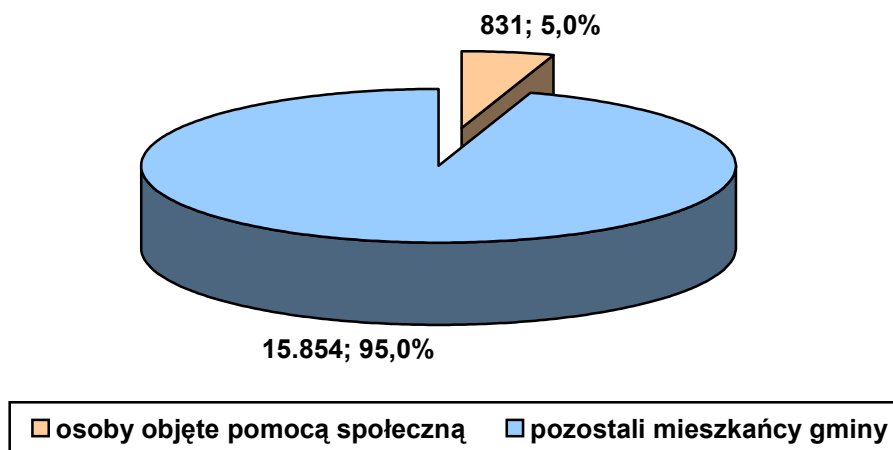
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Oświęcim odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

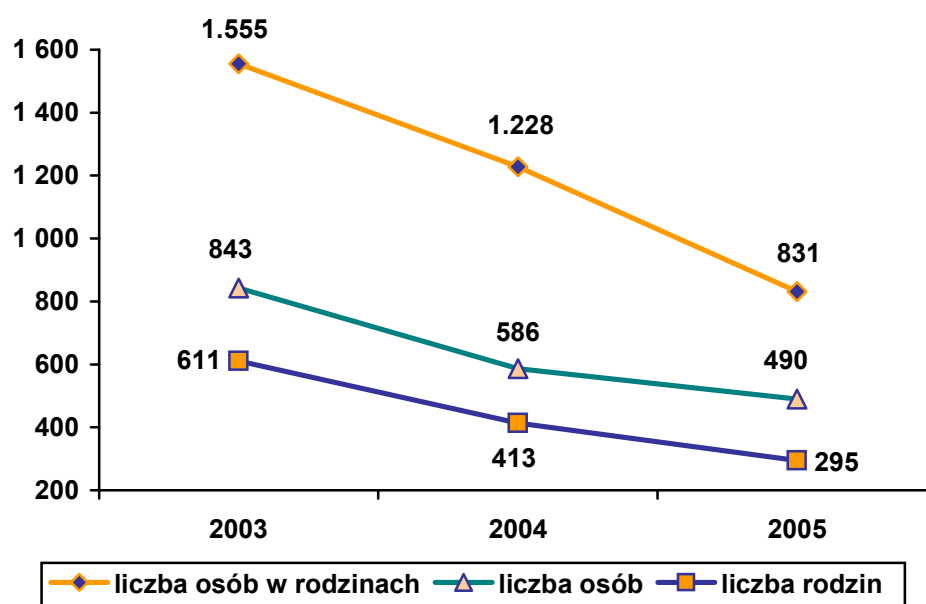
Spośród 16.685 mieszkańców gminy, 831 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również pozostałych członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

W 2004 roku mieliśmy do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS).

W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.). W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

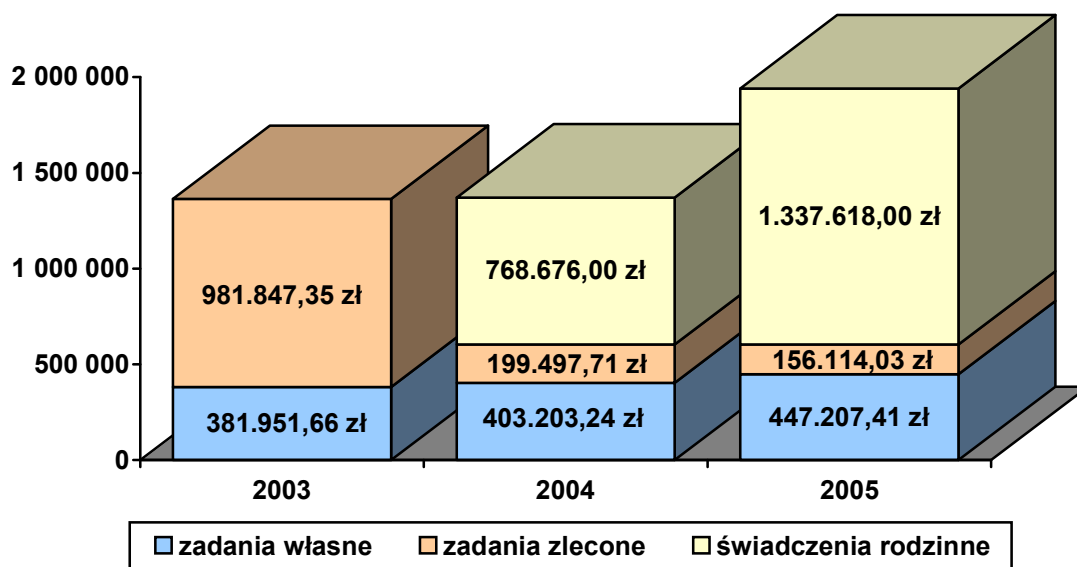

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to ustalono na poziomie 461 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 316 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę potrzebujących i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

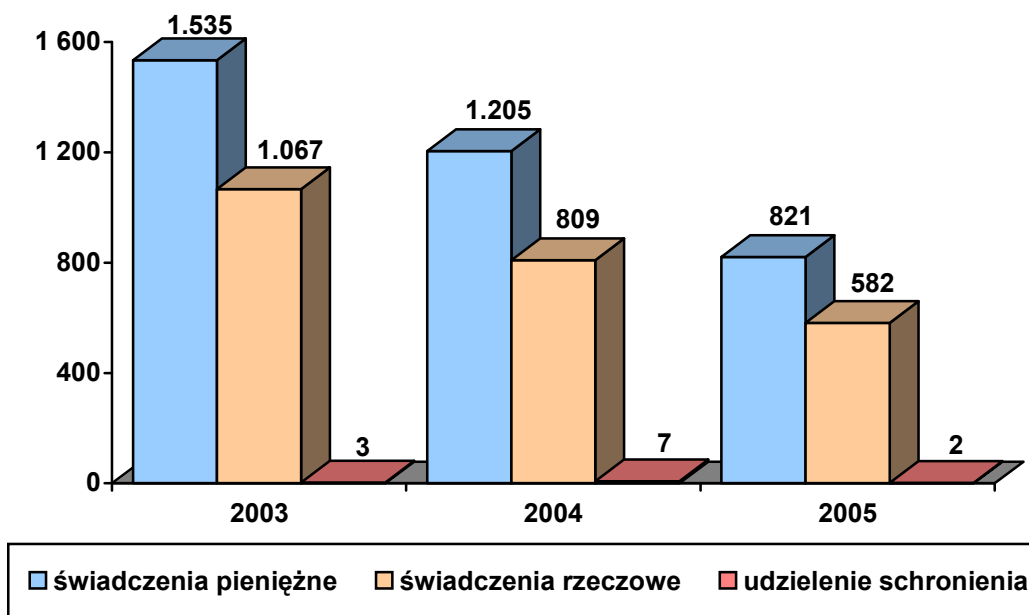

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczone na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy jest efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 1.363.799,01 zł, w roku 2004 – 1.371.376,95 zł (w tym 768.676,00 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 1.940.939,44 zł (w tym 1.337.618,00 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Świadczenia pieniężne są preferowaną i najbardziej pożądaną przez beneficjentów formą pomocy. Na przestrzeni lat 2003-2005 miał miejsce systematyczny spadek tego rodzaju wsparcia, co było bezpośrednio związane z omówionymi wcześniej zmianami prawnymi. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

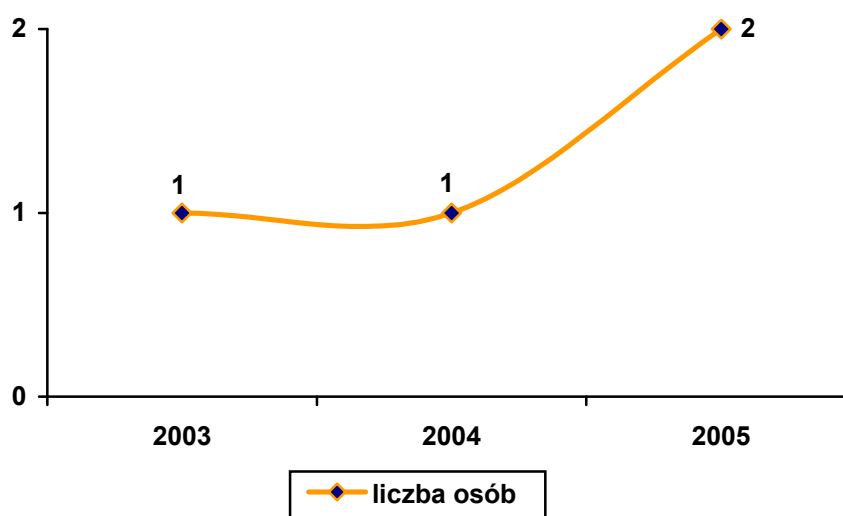
Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1535	601	1205	398	821	285
Rzeczowe	1067	427	809	278	582	207
Udzielenie schronienia	3	2	7	4	2	2

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

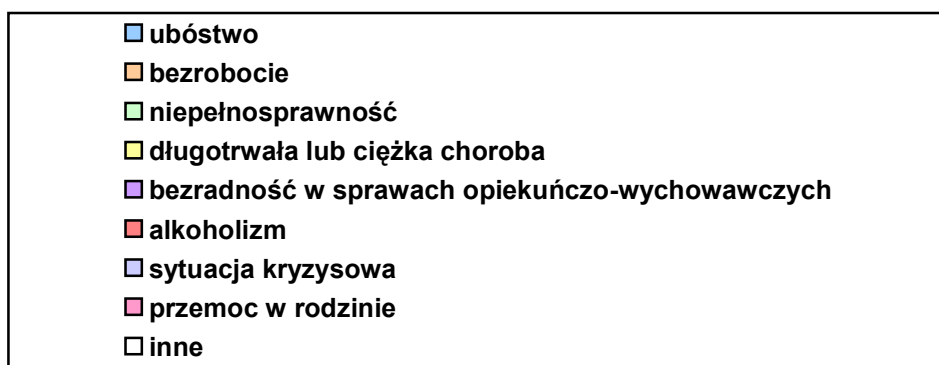
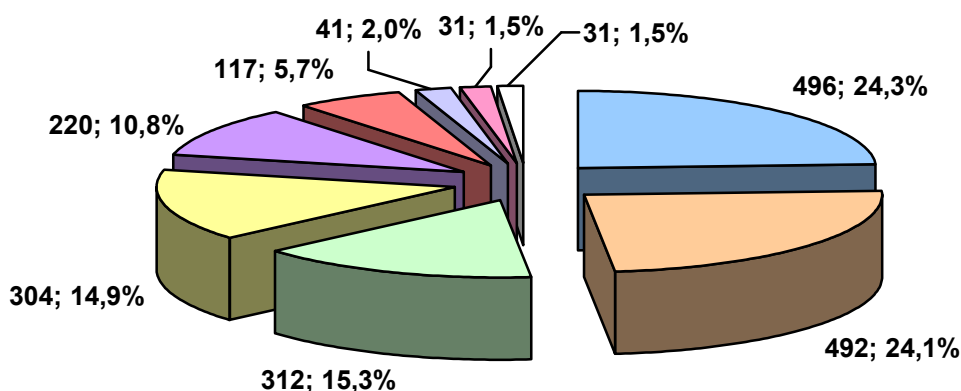
Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2003-2005

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. Do placówek tych trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

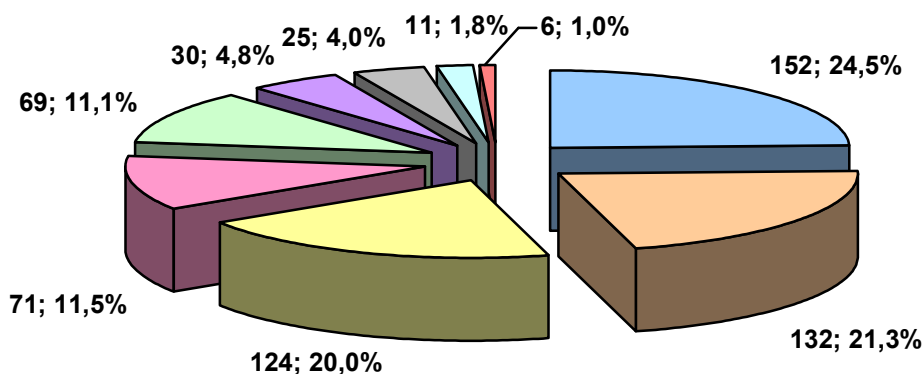
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Oświęcimiu udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 496 osób w 174 rodzinach,
- bezrobocie – 492 osoby w 150 rodzinach,
- niepełnosprawność – 312 osób w 134 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 304 osoby w 127 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 220 osób w 63 rodzinach (w tym 101 osób w 27 rodzinach niepełnych i 98 osób w 14 rodzinach wielodzietnych),
- alkoholizm – 117 osób w 43 rodzinach,
- sytuacja kryzysowa – 41 osób w 10 rodzinach,

- przemoc w rodzinie – 31 osób w 7 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 10 osób w 2 rodzinach,
- bezdomność – 7 osób,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 7 osób w 3 rodzinach,
- narkomania – 5 osób,
- zdarzenia losowe – 2 osoby w 1 rodzinie.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

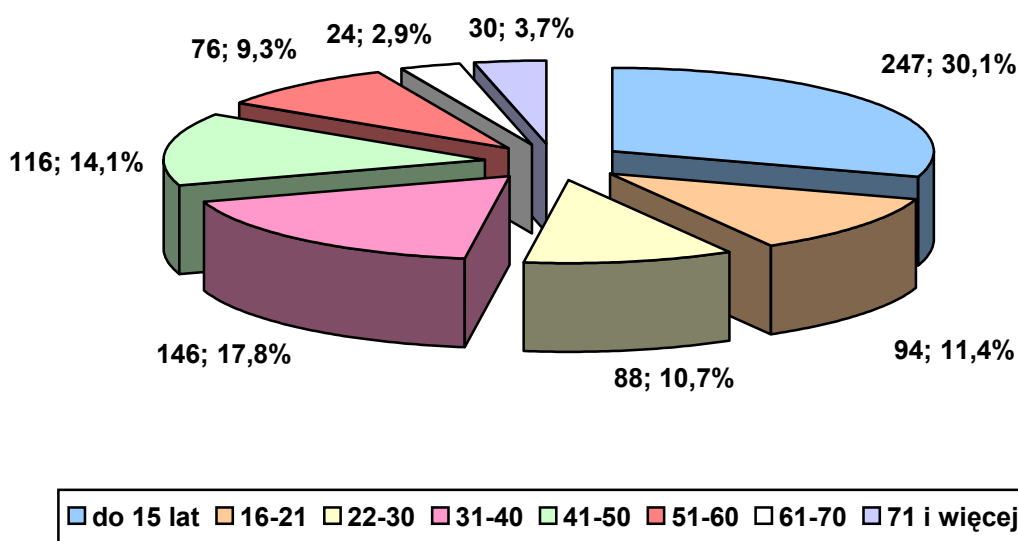

■ nie pracuje	■ bezrobotny, bez prawa do zasiłku
■ pracuje	■ na rencie
■ pracuje dorywczo	■ na emeryturze
■ uczy się	■ na zasiłku dla bezrobotnych
■ studiuje	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby niepracujące (152 osoby w rodzinach). Następnymi, co do wielkości, grupami były osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku oraz pracujące (odpowiednio 132 i 124 osoby w rodzinach). Liczną grupę stanowiły również osoby będące na rencie (71 osób w rodzinach). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby pracujące dorywczo (69 osób w rodzinach) oraz osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych i uczące się (odpowiednio 30 i 25 osób w rodzinach). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych (11 osób w rodzinach) oraz studiujące (6 osób w rodzinach).

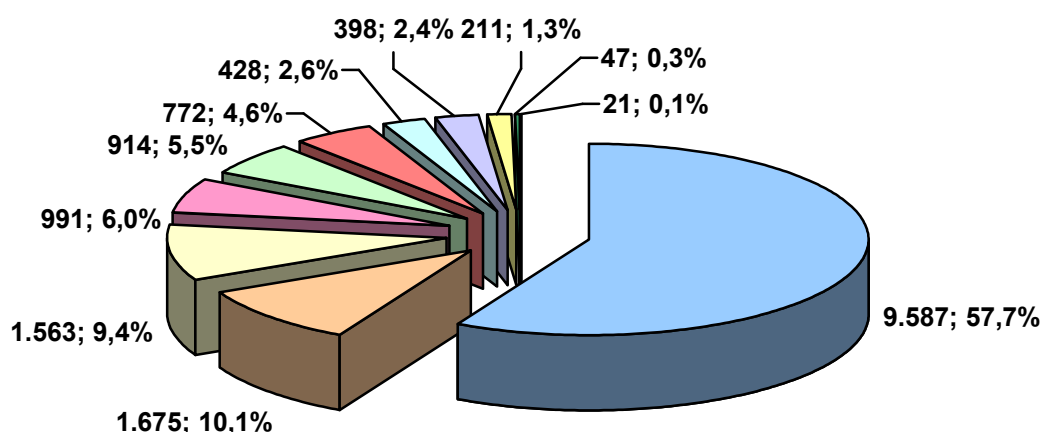
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

■	zasiłek rodzinny
■	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
■	zasiłki pielęgnacyjne
■	dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
■	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
■	świadczenia pielęgnacyjne
■	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oświęcimiu przyznał ogółem:

- 9.587 zasiłków rodzinnych (dla 544 osób),
- 1.675 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 198 osób),
- 1.563 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka (dla 42 osób),
- 991 zasiłków pielęgnacyjnych (dla 162 osób),
- 914 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (dla 155 osób),
- 772 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 394 osób),

- 428 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (dla 40 osób),
- 398 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 47 osób),
- 211 świadczeń pielęgnacyjnych (dla 16 osób),
- 47 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 44 osób),
- 21 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 1 osoby).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

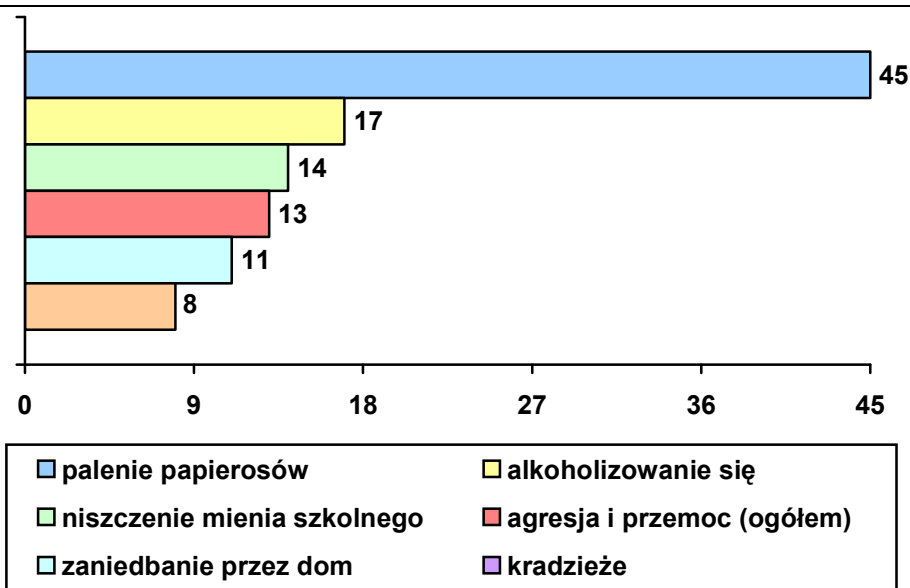
W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 8 ankiet, z czego 5 dotyczyło szkół podstawowych, 2 gimnazjum, a 1 zespołu szkolno-przedszkolnego. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1.	Alkoholizowanie się	5 (17)	1
2.	Narkotyzowanie się		6
3.	Palenie papierosów	6 (45)	2
4.	Ucieczki z domu	1 (2)	6
5.	Kradzieże	5 (8)	3
6.	Agresja i przemoc (w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów)	6 (13)	1
7.	Autoagresja		6
8.	Przestępczość ujawniona		7
9.	Niszczenie mienia szkolnego	3 (14)	4
10.	Udział w grupach negatywnych		7
11.	Opieka kuratora sądowego	2 (2)	4
12.	Przemoc w rodzinie	3 (2)	2
13.	Zaniedbanie przez dom	4 (11)	2
14.	Wykorzystywanie seksualne		7

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków.

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin i związany z nim problem bezrobocia, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej wynikającej m.in. z uzależnień rodziców – głównie alkoholizmu), brak autorytetów oraz pokoleniowych wzorców w zakresie kształcenia, agresję i przemoc wśród dzieci, przypadki sięgania przez uczniów po środki uzależniające (zwłaszcza alkohol), a także nieprawidłowe wzorce spędzania czasu wolnego.

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu i prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie w tym zakresie wykracza jednak poza ich obecne możliwości), większość umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a połowa zatrudnia pedagoga, pielęgniarkę oraz logopedę. W żadnej z placówek nie pracują psycholog lub doradca zawodowy, nie funkcjonują też klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, SKS oraz działalność w ZHP i Szkolnym Kole PTTK), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, nauczanie według specjalnego programu w kl. I, zajęcia edukacyjno-

terapeutyczne dla uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu, terapię pedagogiczną oraz gimnastykę korekcyjną.

Z analizy wynika, że na terenie szkoły konieczne są działania profilaktyczne i naprawcze, m.in.: kontynuacja programu „Siedem kroków”, kształtowanie umiejętności społecznych i umacnianie poczucia własnej wartości, wzmacnianie motywacji i odpowiedzialności za siebie i innych, kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, ukazywanie pozytywnych wzorców, budowanie autorytetu rodzica i wychowawcy, przeprowadzanie szkoleń dla rodziców „Jak znaleźć pracę”, współpraca z GOPS-em i innymi instytucjami wspierającymi finansowo i rzeczowo potrzebujących, spotkania z lekarzami i pielęgniarkami, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych w celu zagospodarowania czasu wolnego, zintensyfikowanie działań profilaktycznych w obszarze uzależnień, mających na celu uświadomienie rodzicom problemu alkoholizowania się ich dzieci oraz w zakresie przeciwdziałania agresji wśród uczniów.

Aby skutecznie pomagać dzieciom, młodzieży i rodzicom, należałoby przeprowadzić następujące badania: diagnozę problemu zagrożenia uzależnieniami, przemocy w rodzinie oraz kompetencji wychowawczych rodziców, ankiety sondażowe dotyczące używania alkoholu i narkotyków przez uczniów, a także wiedzy na temat środków psychoaktywnych i stopnia ich rozpowszechnienia wśród młodzieży skierowane do rodziców.

Wśród kwestii niezbędnych do podjęcia w lokalnym programie opieki nad dziećmi i młodzieżą wskazano m.in. działania związane z zagospodarowaniem czasu wolnego promujące zdrowy styl życia, rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, kształtowanie pozytywnych postaw dotyczących kształcenia i aktywizacji zawodowej, zapewnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, wsparcie szkół w prowadzonych działaniach profilaktycznych, przeciwdziałanie bezrobociu i biedzie, uświadamianie problemu zagrożeń uzależnieniami oraz przeciwdziałanie przemocy i agresji.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO W OŚWIĘCIMIU

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego. Dane ww. instytucji dotyczą m.in. takich kwestii jak przyczyny i rodzaj udzielanej pomocy oraz liczby podjętych spraw i osób objętych kuratelą.

W 2005 roku w celu przeprowadzenia pełnych badań psychologiczno-pedagogicznych do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Oświęcimiu przyjęto 235 dzieci zamieszkałych na terenie gminy Oświęcim. W większości przypadków uczęszczały one do przedszkoli i szkół.

Wnioski o przeprowadzenie badań zostały skierowane przez:

- instytucje oświatowe – 107 przypadków,
- rodziców – 114 przypadków,
- inne instytucje (np. służba zdrowia) – 9 przypadków,
- samych uczniów – 6 przypadków.

Przyczyny skierowań dzieci z terenu gminy Oświęcim na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w 2005 r.

Zgłaszane problemy	Liczba przypadków
Oslabienia w rozwoju psychofizycznym i związane z tym problemy w przyswajaniu nowej wiedzy i funkcjonowaniu społecznym (głównie niepowodzenia szkolne)	162
Trudności wychowawcze z dzieckiem, najczęściej na tle złego funkcjonowania rodziny lub problemów w adaptacji do środowiska przedszkolnego i szkolnego	40 (w tej grupie 2 rodziny były ewidentnie patologiczne, z występującą różnego rodzaju przemocą wobec członków rodziny oraz alkoholizmem)
Problemy zdrowotne u dzieci i młodzieży (np. dolegliwości neurologiczne, depresje, anoreksja, moczenie nocne, wnioski o nauczanie indywidualne w związku z poważnymi chorobami somatycznymi)	26
Badanie dzieci szczególnie zdolnych i określenie form pomocy wobec nich	3

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Oświęcimiu.

Wiele z diagnozowanych dzieci korzystało z systematycznej pomocy terapeutycznej, indywidualnej, psychologicznej, pedagogicznej lub logopedycznej. 2 rodziny uczestniczyły w spotkaniach z psychologiem. W przypadkach incydentalnych problemów rodzice mieli możliwość skorzystania z tzw. „porad bez badań”. Ponadto dzieci i młodzież uczestniczyły w zajęciach socjoterapeutycznych grupowych, organizowanych na terenie szkół.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Oświęcimiu, w roku 2005 w Wydziale Rodzinnym i Nieletnich prowadzono 16 spraw, w których pod nadzorem kuratora pozostawało łącznie 19 osób z terenu gminy Oświęcim. W analizowanym okresie w Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Oświęcimiu prowadzono dozór kuratorski w 41 sprawach nad 41 osobami (ponadto w ww. wydziale jednej osobie udzielono pomocy w formie bonów żywnościowych).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

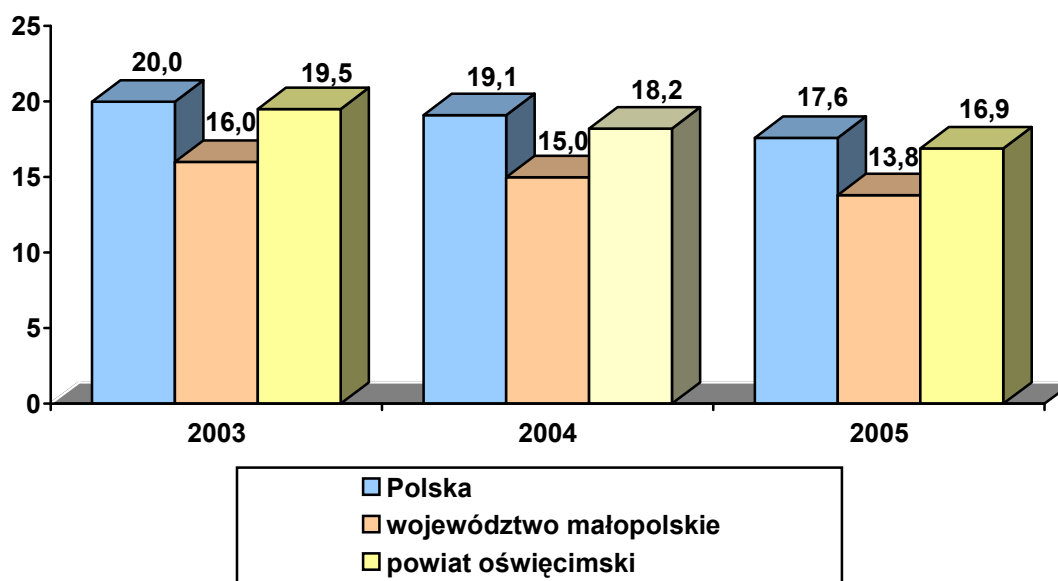
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją

bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

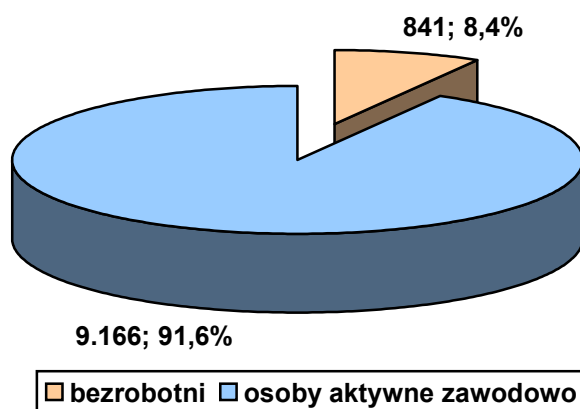

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat oświęcimski charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa małopolskiego i nieco niższą w stosunku do kraju stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Oświęcim pozostawało zarejestrowanych 841 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 546 ogółu bezrobotnych w gminie. Prawo do zasiłku posiadały 103 osoby. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

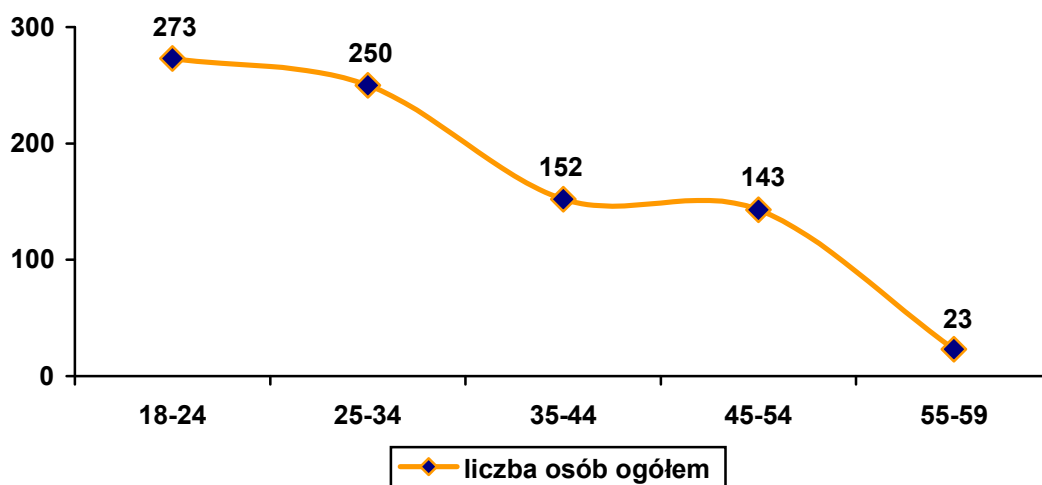
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu.

Spośród 10.007 osób z terenu gminy Oświęcim, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 841 osób pozostawało bez zatrudnienia.

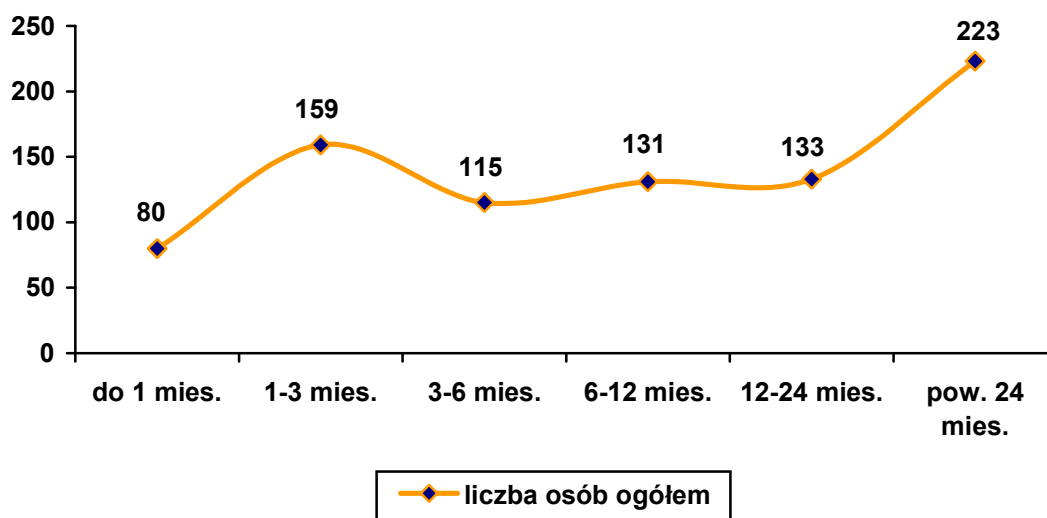
Bezrobotni według wieku z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

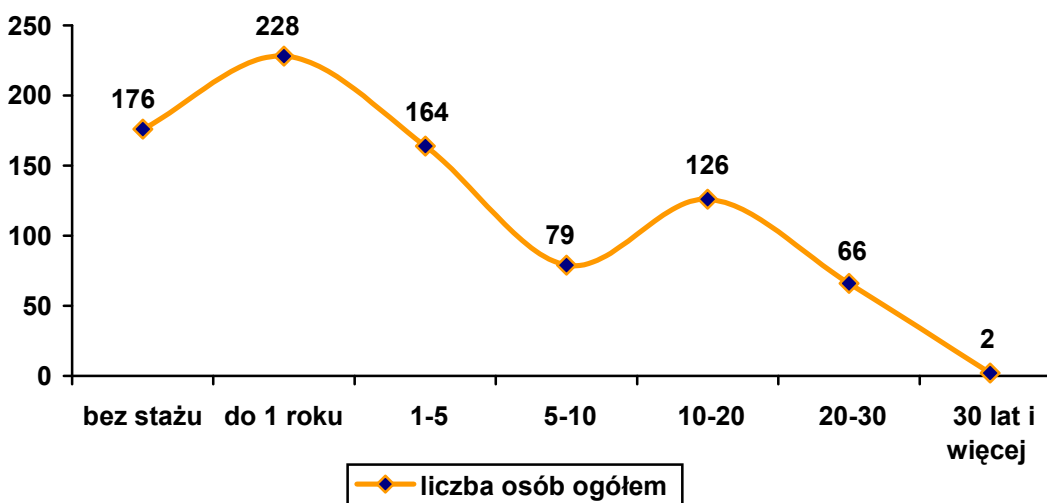
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

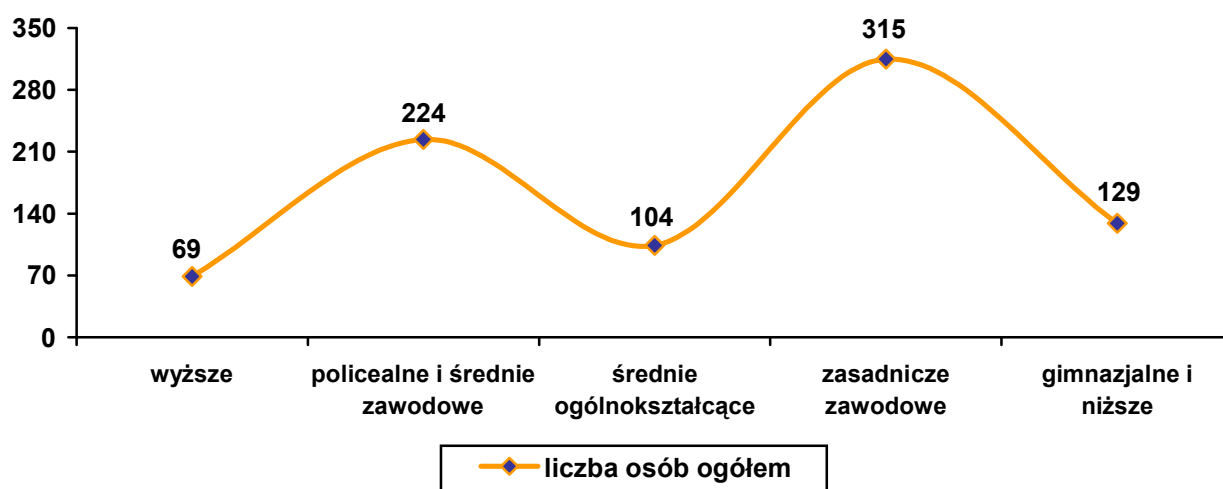
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem roku 2005 najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby z niewielkim doświadczeniem zawodowym lub bez stażu. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Oświęcimiu.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny

stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

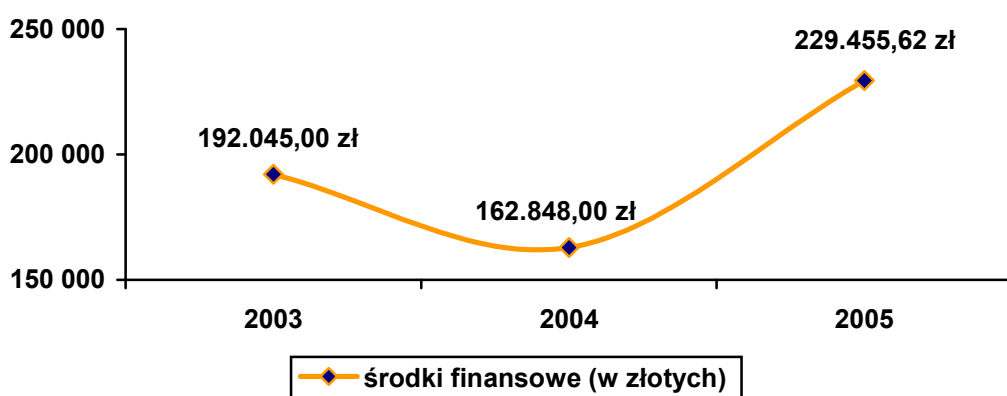
- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstinencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 295 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oświęcimiu w 2005 roku, 43 rodziny liczące 117 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Mniej widoczne jest używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 1 rodzinie liczącej 5 osób.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 29 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 27 osób skierowano na leczenie do Poradni Odwykowej (w przypadku 7 osób skierowano sprawy do Sądu). W analizowanym okresie GKRPA dokonała również 7 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Oświęcimiu.

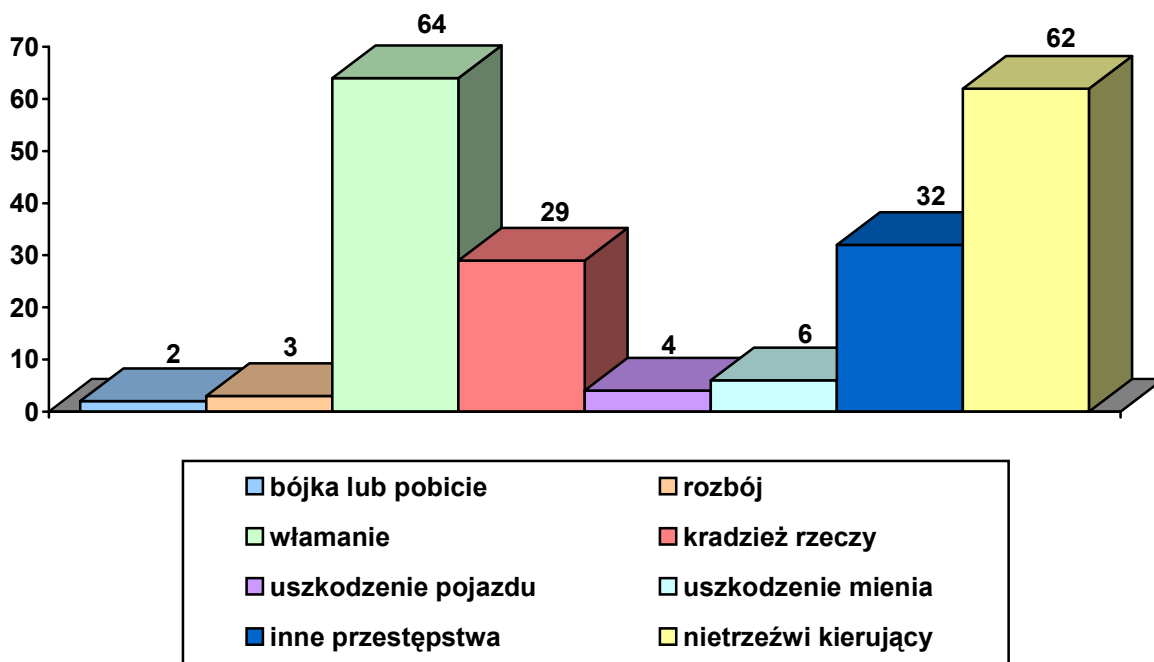
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Oświęcim zmieniała się na przestrzeni lat 2003-2005, osiągając najwyższy poziom w roku 2005. W 2002 r. wyniosła 192.045,00 zł, w roku następnym spadła do 162.848,00 zł, a w 2005 r. wzrosła do 229.455,62 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Oświęcim.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Oświęcim odnotowano łącznie 140 czynów przestępczych (tj. o 13 mniej niż w roku 2004) oraz 62 przypadki prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Przestępstwa popełnione na terenie gminy Oświęcim w 2005 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Oświęcimiu.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w roku 2005 były włamania – ogółem 64 zdarzenia. Na kolejnych miejscach znalazły się czyny karalne polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (62) oraz kradzieże rzeczy (29 czynów). W analizowanym okresie odnotowano również m.in. 6 przypadków uszkodzenia mienia, 4 przypadki uszkodzenia pojazdu, 3 rozboje oraz 2 bójki i pobicia.

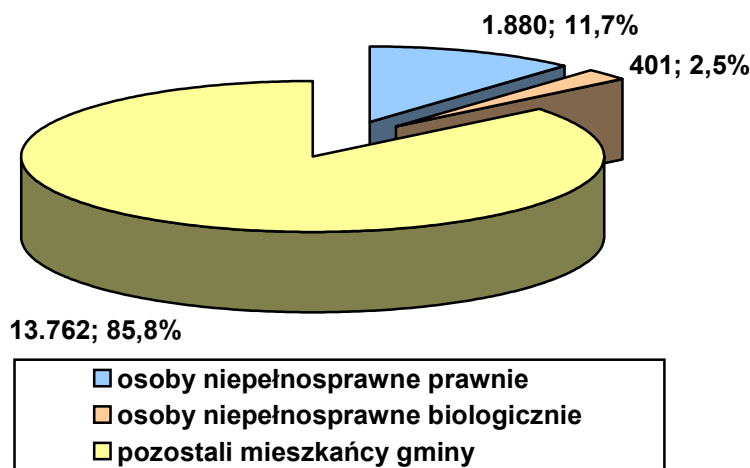
Na terenie gminy Oświęcim przeprowadzono również 300 interwencji w miejscach publicznych i miejscach zamieszkania w związku z awanturami domowymi i sąsiedzkimi oraz zdarzeniami drogowymi.

W okresie letnim 2005 roku Rewir Dzielnicowych przeprowadził działania prewencyjne, ukierunkowane na spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych, gdzie 14 sprawców zostało ukaranych mandatami karnymi. Ponadto w omawianym okresie przeprowadzono akcje „Bezpieczne wakacje” oraz „Bezpieczna Droga do Szkoły”, jak również różnego rodzaju działania profilaktyczne w szkołach, zarówno dla dzieci, jak i nauczycieli.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

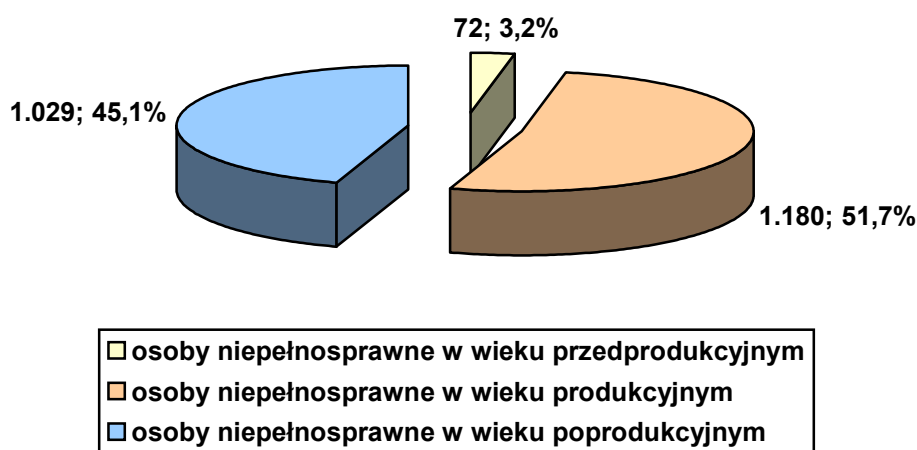
Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Oświęcim zamieszkiwało 2.281 osób niepełnosprawnych (w tym 1.017 mężczyzn i 1.264 kobiety), co stanowiło 14,2% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

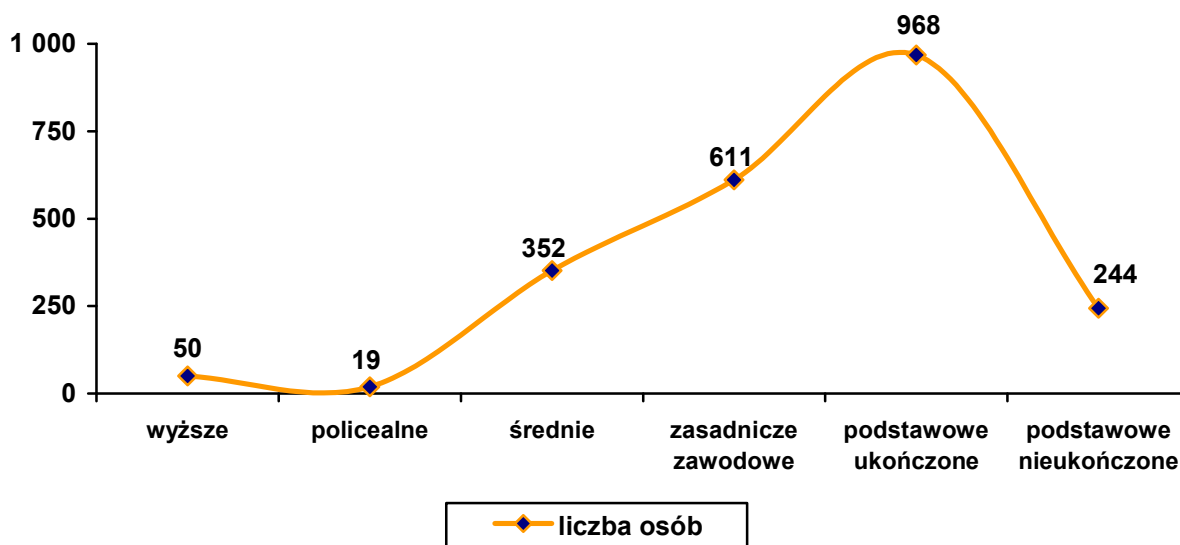
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

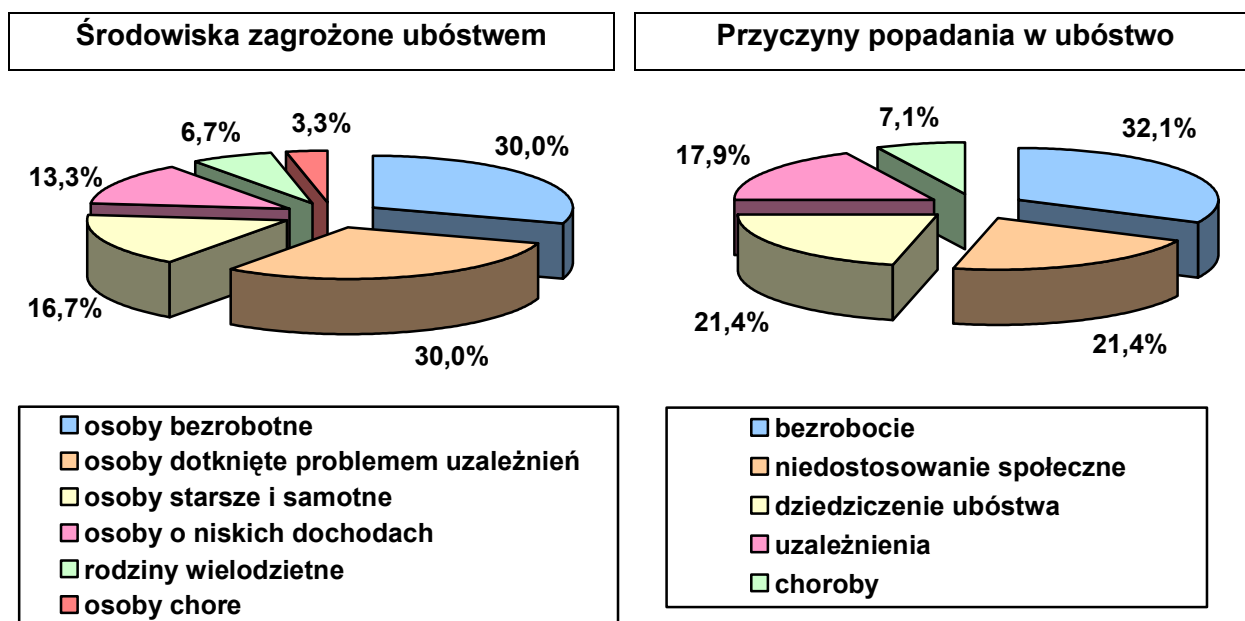
Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączenie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozestana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

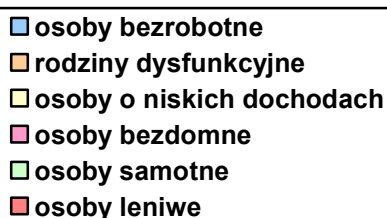
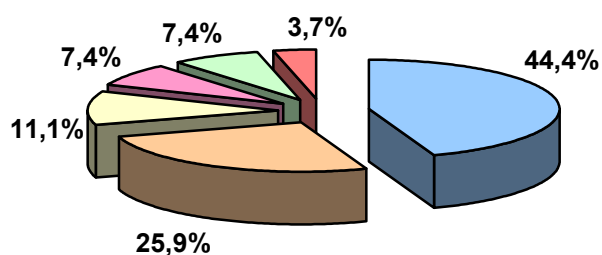
Poniższe zestawienia prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

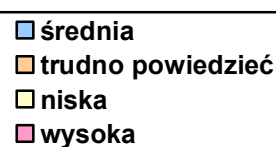
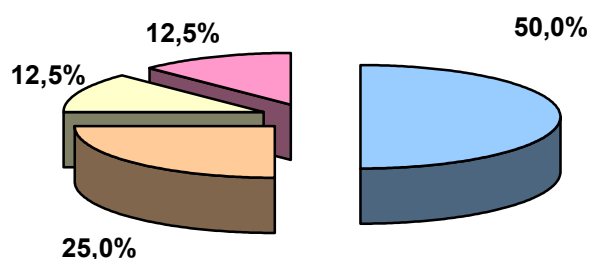
Badania własne Centrum AV.

Według ankietowanych do najbardziej zagrożonych ubóstwem grup należą osoby bezrobotne oraz osoby dotknięte problemem uzależnień. Najczęstszymi przyczynami popadania w ubóstwo według respondentów było bezrobocie oraz niedostosowanie społeczne i dziedziczenie ubóstwa.

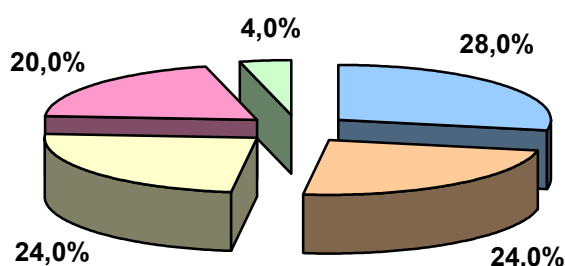
Środowiska zagrożone uzależnieniami

Skala problemu uzależnień

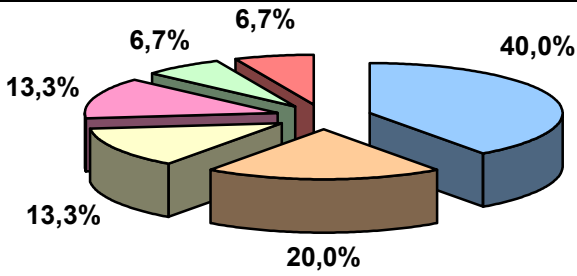
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

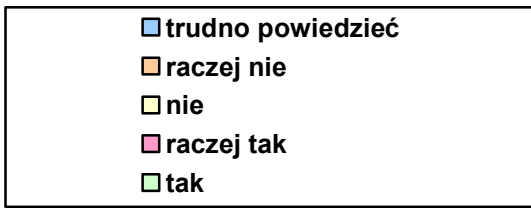
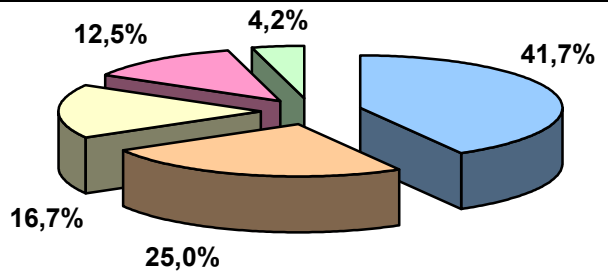
Badania własne Centrum AV.

Za grupy szczególnie zagrożone problemem uzależnień ankietowani uznali osoby bezrobotne i rodziny dysfunkcyjne. Połowa respondentów uważała, że skala problemu uzależnień w gminie jest średnia. Tylko 12,5% ankietowanych uznało skalę problemu uzależnień za wysoką. Blisko połowa ankietowanych uznała, że oferta pomocy osobom uzależnionym jest raczej niewystarczająca i niewystarczająca.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

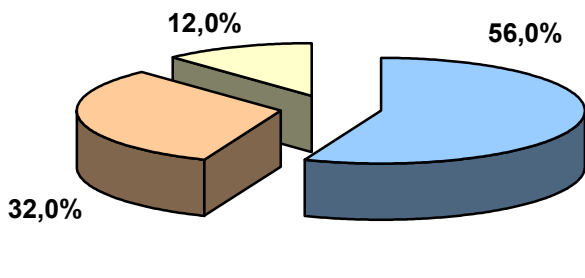
Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

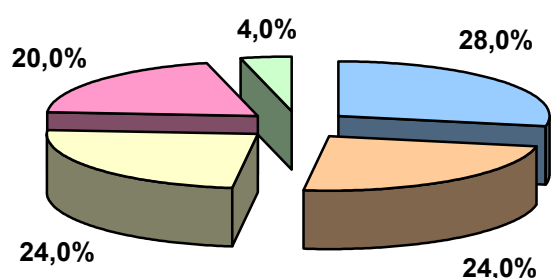
Badania własne Centrum AV.

Do najczęstszych problemów dotyczących ludzi starszych respondenci zaliczyli choroby i samotność. Ponad 40% ankietowanych nie mogło się jednoznacznie wypowiedzieć, czy oferta pomocy osobom starszym jest raczej wystarczająca, 25% uznało, że jest raczej niewystarczająca, a tylko 4,2% uznało ją za wystarczającą.

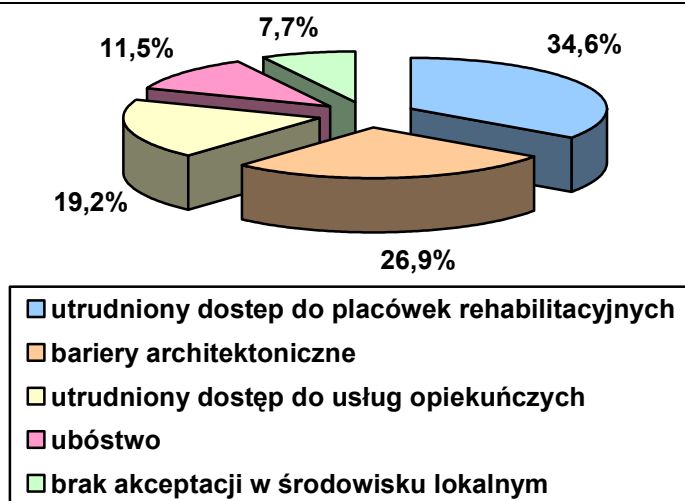
Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

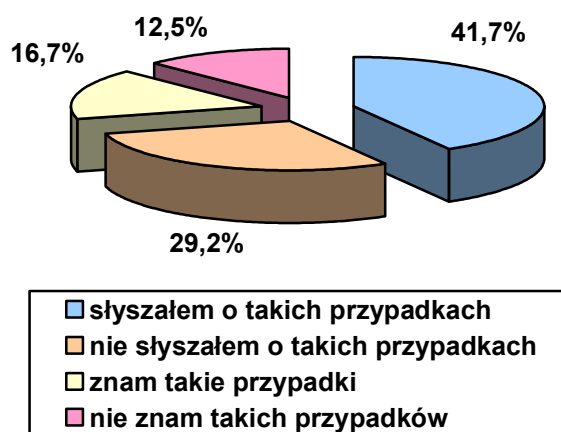
Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych?

Badania własne Centrum AV.

Ponad połowa respondentów (56%) uznała, że osoby niepełnosprawne są raczej akceptowane w środowisku lokalnym, a 32% pytanych stwierdziło, że są akceptowane. Zdania były podzielone co do oferty pomocy osobom niepełnosprawnym – 28% osób uznało ją za niewystarczającą, 24% za raczej wystarczającą i tyleż samo za raczej niewystarczającą. 34,6% ankietowanych uznało, że osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, natomiast 26,9% respondentów uważało, że niepełnosprawni mają problemy z barierami architektonicznymi.

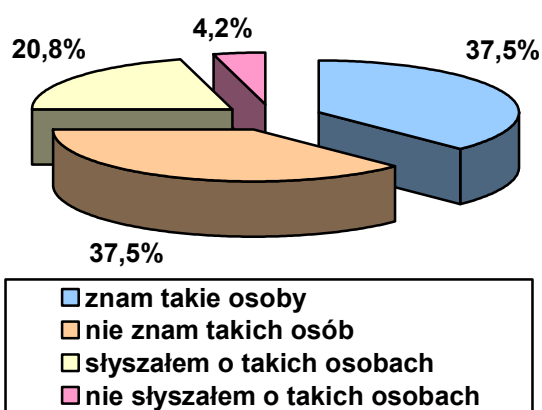
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Badania własne Centrum AV.

Ponad 41% respondentów słyszało o istnieniu zjawiska przemocy domowej na terenie gminy, a 16,7% zna nawet takie przypadki, co jest wysoce niepokojące.

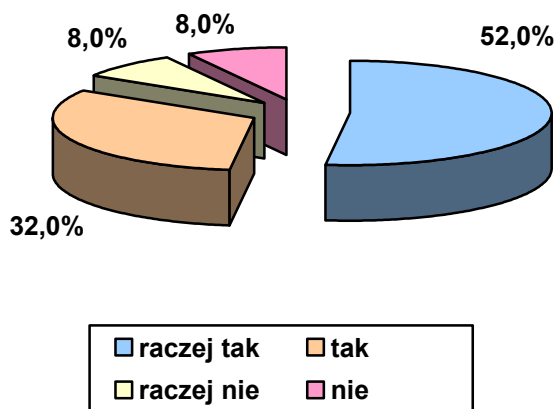
Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

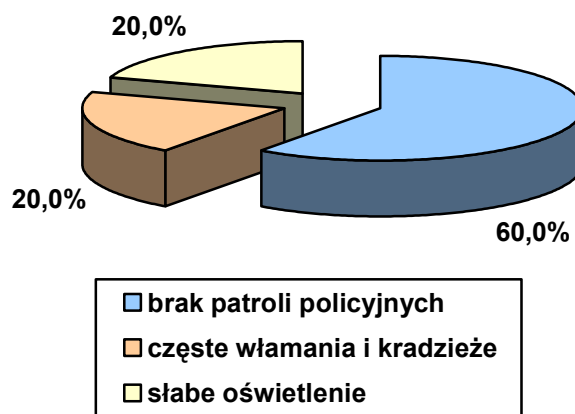
Badania własne Centrum AV.

37,5% respondentów odpowiedziało, że zna osoby chore psychicznie zamieszkujące na terenie gminy, tyleż samo ankietowanych odpowiedziało z kolei, że nie zna takich osób.

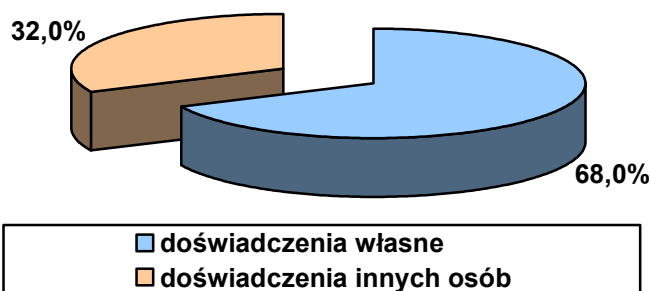
Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Przyczyny braku bezpieczeństwa

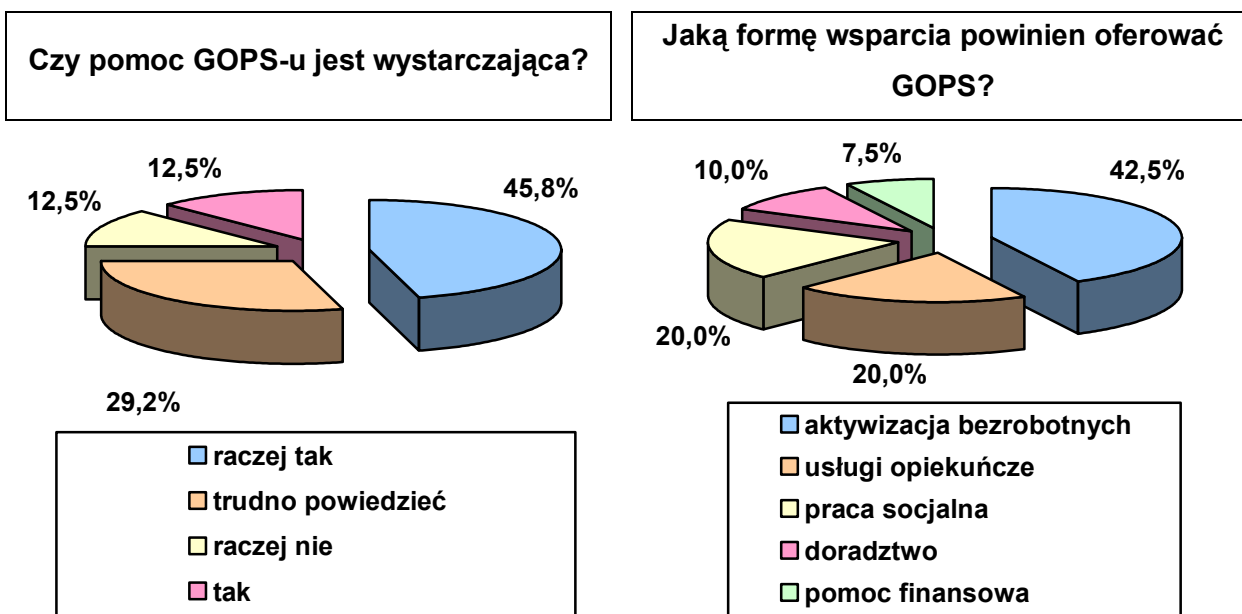

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie?

Badania własne Centrum AV.

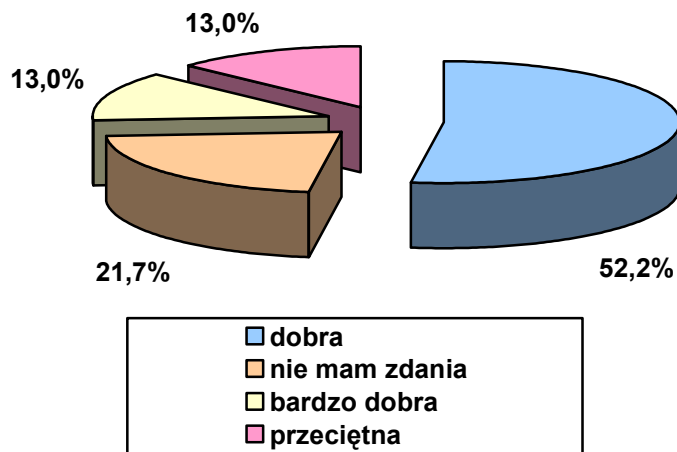
Zdecydowana większość respondentów stwierdziła, że czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania. Odmiennego zdania było 16%, pytanych, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymieniali brak patroli policyjnych, częste włamania i kradzieże oraz słabe oświetlenie na terenie gminy. Respondenci, odpowiadając na te pytania, bazowali w większości na własnych doświadczeniach.

Badania własne Centrum AV.

Prawie 46% ankietowanych uznało pomoc oferowaną przez miejscowy GOPS za raczej wystarczającą, a prawie 30% nie potrafiło się wypowiedzieć na ten temat. Respondenci zaznaczali jednocześnie, że GOPS powinien przede wszystkim aktywizować osoby bezrobotne, świadczyć usługi opiekuńcze oraz wspierać potrzebujących poprzez pracę socjalną. Zaledwie 7,5% uważało, że ośrodek powinien przede wszystkim udzielać pomocy finansowej.

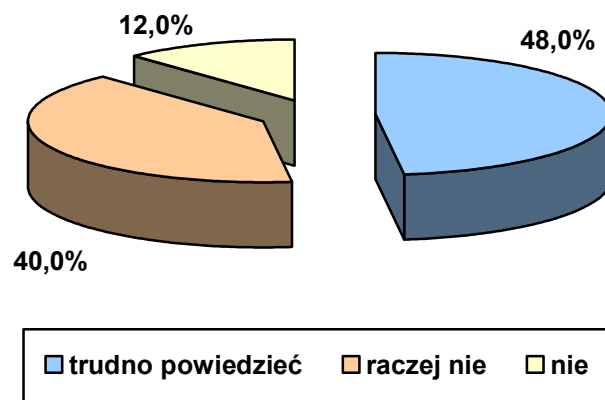
Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

Ponad połowa ankieterowanych oceniła pracę pracowników socjalnych jako dobrą, 13% jako bardzo dobrą, natomiast 21,7% nie miało na ten temat zdania.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Według 40% respondentów oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe raczej nie zaspokaja potrzeb środowiska lokalnego, zaś aż 48% zapytanych nie miało na ten temat zdania.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- wiedza na temat grupowania się osób bezdomnych,
- gmina dostrzega różnorodność problemu bezdomności i stosuje działania w celu jego zapobiegania,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych niosących pomoc bezdomnym,
- gmina nie dysponuje indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej i standaryzacji usług dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego oraz dostępu do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- brak akceptacji bezdomnych przez społeczeństwo,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- funkcjonowanie bazy lokalowej oraz bazy leczenia odwykowego,
- dysponowanie przez gminę miejscami pobytu dla ofiar przemocy oraz stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, z którymi współpracują władze lokalne i regionalne,
- dobry przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień,
- dobra współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- wystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- istnieje system wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- nieskuteczność i nieefektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- istnienie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy.

Słabe strony

- niewystarczająca pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- wystarczająca, w stosunku do potrzeb, ilość wykwalifikowanej kadry.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery budżetowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- brak współpracy instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie.

Szanse

- wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- występowanie zjawisk: rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy; niskie bezrobocie długotrwałe,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- osoby bezrobotne długotrwałe podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe.

Słabe strony

- wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym.

Szanse

- nie wzrasta bezrobocie długotrwałe,
- wzrasta mobilność zawodowa i geograficzna.

Zagrożenia

- władze lokalne i regionalne nie współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowanie w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- osoby starsze mają możliwość samorealizacji w organizacjach samopomocowych.

Słabe strony

- nieprawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- na terenie gminy zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- niski poziom życia osób starszych,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- nie istnieje problem ujawniających się enklaw starości oraz nie wzrasta patologia społeczna wśród osób starszych.

Zagrożenia

- wzrasta liczba osób samotnych,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- niewłaściwe rozpoznanie potrzeb osób starszych.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- aktywne funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnych organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje rządowe,
- środowisko osób niepełnosprawnych jest zaangażowane w działalność samopomocy.

Słabe strony

- słaby przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- brak działań upowszechniających w środowisku lokalnym pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zagrożenia

- brak edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- dostępność pracowników socjalnych – dyżury,
- istnienie na terenie gminy 8 świetlic środowiskowych dla dzieci,
- funkcjonowanie na terenie gminy 4 punktów informacyjno-konsultacyjnych dla osób współzależnych i uzależnionych,
- zabezpieczenie środków finansowych na świadczenia pomocy społecznej,
- dostęp do powiatowych i miejskich placówek pomocy społecznej,
- uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby osób w kryzysie,
- duży wachlarz ofertowy dla osób i rodzin w kryzysie,
- dobre położenie geograficzne gminy (Tychy, Katowice, Bielsko-Biała), bliskość instytucji powiatowych,
- dobra sieć szkół i przedszkoli,
- dobrze zorganizowany dowóz dzieci do szkół,
- atrakcyjna oferta zajęć dodatkowych dla uczniów do godz. 15.00,
- prowadzenie dożywiania uczniów – stołówka w każdej szkole,
- wyposażenie szkół w sale komputerowe i językowe,

- wykształcona kadra pedagogiczna,
- bogate tradycje kultur na wsiach (12 Kół Gospodyń Wiejskich),
- aktywna działalność 8 klubów sportowych,
- rozbudowana, sprawnie działająca i dobrze wyposażona baza OSP (8 jednostek),
- posiadanie budynków użyteczności publicznej (9 domów ludowych),
- relatywnie wysoki dochód na jednego mieszkańca,
- stosunkowo mała liczba przypadków występowania patologii społecznych (uzależnień) wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- brak placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (terapeutycznych),
- specyficzne ukształtowanie (położenie gminy) powodujące konieczność dojazdu do urzędów i instytucji,
- brak możliwości zagospodarowania czasu wolnego młodzieży po godz. 15.00 (koła teatralne, kina, hale sportowe),
- słaby dostęp mieszkańców do Internetu,
- brak Klubu Integracji Społecznej,
- niemożność udzielenia pomocy, zorganizowania czasu, integracji osób niepełnosprawnych (szczególnie upośledzonych umysłowo, chorych psychicznie, niepełnosprawnych ruchowo),
- słaba promocja gminy,
- słabe wykorzystanie placówek kulturalnych,
- brak mieszkań socjalnych,
- ograniczona ilość terenów rekreacyjnych,
- niewystarczające środki na zakup nowości wydawniczych do bibliotek,
- zbyt mała liczba organizacji pozarządowych w gminie działających na rzecz społeczności lokalnej.

Szanse

- promocja i reklama gminy,
- kontakty oraz wymiana doświadczeń z zaprzyjaźnionymi gminami państw Unii Europejskiej,
- stworzenie systemu zachęt i pomocy przy powstawaniu zakładów usługowych, nowych podmiotów gospodarczych,

- rozwój budownictwa jednorodzinnego (w gminie jest dużo działek budowlanych),
- planowane inwestycje podnoszące komfort życia mieszkańców (kanalizacja),
- charakter podmiejski obszarów graniczących z miastem,
- wyodrębnienie w planie zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową, wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem,
- rozwój turystyki i agroturystyki (miejsca biwakowe, ścieżki rowerowe, wykorzystanie istniejących stawów rybnych, zagospodarowanie terenów wokół Soły),
- rozwój turystyki pielgrzymkowej, a także związanej z miejscami pamięci opartej na istniejącym Muzeum KL Birkenau oraz przy wykorzystaniu ośrodka pielgrzymkowo-rekreacyjnego w Harmężach,
- efektywne wykorzystanie domów ludowych (zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców),
- lepsze wykorzystanie istniejących na terenie gminy obiektów sportowych,
- stworzenie Klubu Integracji Społecznej,
- wzrastająca aktywność społeczna ludzi w wieku poprodukcyjnym (stowarzyszenia emerytów, koła zainteresowań),
- powstanie organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej,
- utworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Zagrożenia

- trudności z pozyskiwaniem środków finansowych z zewnątrz,
- spadek opłacalności pracy w rolnictwie, rozdrobnienie gospodarstw,
- nasilający się problem alkoholizmu i przemocy domowej,
- emigracja w celach zarobkowych,
- wpływ miejskich środowisk patologicznych na postawy części młodzieży wiejskiej,
- spadek przyrostu naturalnego, a co za tym idzie, zmiany w systemie sieci szkół, wzrost kosztów oświaty,
- utrzymujący się poziom bezrobocia, szczególnie wśród kobiet,
- mała mobilność zatrudnienia poza miejscem zamieszkania,
- mała otwartość (przywiązanie do tradycyjnych wzorców) na nowe rozwiązania (korzystanie z Internetu, pozyskiwanie środków z zewnątrz), niechęć do podejmowania wyzwań).

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Beskidzka 100, 32-600 Oświęcim, Grojec.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi 2 kierowników, 7 pracowników socjalnych oraz 14 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach doszkalania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące konferencje, warsztaty i szkolenia: „Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych”, „Uzależnienie narkotyczne – prawda i mity”, „Ustawa o świadczeniach rodzinnych”,

„Praca socjalna z rodziną wielopokoleniową”, „Czas pracy i urlopy pracownicze”, „Metoda pracy z grupą”, „Na sercu nie ma siwych włosów – metody pracy z człowiekiem starym”, „Specyfika pomagania rodzinom z problemami alkoholowymi”, „Pracownicy socjalni na drodze pomagania ofiarom przemocy domowej”, „Praca socjalna z osobą bezrobotną”, „Warsztaty interwencji kryzysowej i tworzenie projektów pomocy rodzinie”, „Kontrakt socjalny w działaniach pomocowych”, „Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych”, „Praca socjalna z rodziną wielopokoleniową”.

Na terenie gminy położone są także: rodzinna placówka opiekuńczo-wychowawcza Fundacja Wioski Dziecięce „Maja” oraz dwa zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób psychicznie chorych i dla dziewcząt upośledzonych umysłowo. Mieszkańcy gminy Oświęcim korzystają również (choć w ograniczonym zakresie) z usług instytucji wsparcia znajdujących się na terenie miasta Oświęcim. Poniżej prezentujemy listę tych instytucji.

Noclegownia Miejska w Oświęcimiu – Dział MOPS Oświęcim

ul. Dąbrowskiego 139, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

- zapewnienie noclegu, pobytu, środków czystości,
- zagwarantowanie pieczywa.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do bezdomnych mężczyzn nieposiadających stałego meldunku. Placówka może jednorazowo przyjąć 26 osób. W 2005 r. ze schronienia skorzystały 62 osoby.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- otwarcie noclegowni dla bezdomnych kobiet.

Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

ul. Garbarska 1, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

- Odbudowanie w ofiarach wiary w siebie, zdolności podejmowania własnych decyzji i wyborów.
- Pomoc (w tym psychospołeczna i prawna) dla osób dotkniętych przemocą domową.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób, które doznały lub doznają przemocy domowej.

W roku 2005 pomocą objęto 1.548 osób.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Pl. Św. Maksymiliana Męczennika 2, 32-603 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie „Abstynencja”.

Pl. Św. Maksymiliana Męczennika 2, 32-603 Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

Oferta Ośrodka Interwencji Kryzysowej skierowana jest na:

- pomoc psychologiczną, pedagogiczną, zawodową, prawną, socjalną;
- diagnozę psychologiczną w celu uzyskania świadczeń przez osoby znajdujące się w kryzysie, m.in. uwikłane w problemy uzależnień, mające życiowe problemy rodzinne oraz będące uwikłane w konflikty;
- wspieranie integracji rodziny, pomoc w przywróceniu równowagi psychicznej;
- współpracę z instytucjami i organizacjami w celu koordynacji działań na rzecz skuteczniejszej pomocy klientom;
- edukację w zakresie alkoholizmu, hazardu, przemocy, narkomanii.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do:

- osób pozostających w sytuacjach kryzysowych,
- osób uwikłanych w przemoc,

- rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu,
- osób mających problemy wychowawcze z dziećmi.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

Dotacja z przeznaczeniem na prowadzenie dyżurów przez specjalistycznie wyszkoloną kadrę OIK oraz na pomoc psychologiczną i prawną (bezpłatną dla klientów OIK).

Poradnia Odwykowa działająca przy ZZOZ Oświęcim

ul. E. Orzeszkowej 1, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

1. Prowadzenie ponadstandardowych grup terapeutycznych:

- „TUSZ” – grupa terapeutyczna zajmująca się treningiem umiejętności służących powracaniu do zdrowia,
- „NAWROTY” – grupa terapeutyczna zajmująca się pracą nad zapobieganiem nawrotom choroby alkoholowej,
- „WSPÓŁUZALEŻNIENIE” – grupa terapeutyczna zajmująca się pracą związaną z nabywaniem nowych umiejętności potrzebnych do życia z osobą uzależnioną,
- „DESTRUKCJA” – grupa terapeutyczna zajmująca się edukacją osób, u których kontakt z alkoholem nie ma znamion uzależnienia, wpływa natomiast destrukcyjnie na różne sfery życia.

2. Motywowanie do podjęcia leczenia przeciwalkoholowego.

3. Obozy terapeutyczne dla osób współuzależnionych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób uzależnionych i członków ich rodzin (współuzależnionych). Pomoc nakierowana jest na prowadzenie grup edukacyjnych i obozów terapeutycznych. Ogólna liczba osób objętych terapią to 92 osoby, w tym w grupie:

- „TUSZ” – 17 osób,
- „NAWROTY” – 15 osób,
- „WSPÓŁUZALEŻNIENIE” – 32 osoby,
- „DESTRUKCJA” – 28 osób.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- dotacje na zakup niezbędnych materiałów edukacyjnych i dydaktycznych z przeznaczeniem na prowadzenie grup terapeutycznych,
- dotacje z przeznaczeniem na prowadzenie ponadstandardowych grup terapeutycznych dla mieszkańców gminy.

Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi

ul. Słowackiego 1a, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

- zagwarantowanie czasu wolnego,
- zajęcia integracyjne,
- zajęcia terapeutyczne,
- zajęcia plastyczne,
- zajęcia manualne,
- organizowanie wycieczek.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2005 r. pomocą objętych było 60 osób, 10 zaś oczekiwało na wolne miejsce.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- likwidacja barier architektonicznych,
- zwiększenie liczby miejsc dla klientów.

Punkt Interwencji Kryzysowej

ul. Bema 4, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Bema 4, 32-600 Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

- wsparcie psychologiczne, prawne, socjalne,
- pomoc terapeutyczna i mediacyjna,
- doradztwo i informacja.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób i rodzin, które znalazły się w sytuacji kryzysowej i same nie są w stanie poradzić sobie z zaistniałym problemem. W 2005 r. pomocą objęto 217 osób (PIK działa od września 2005 r.).

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

Dotacje na zatrudnienie profesjonalnej kadry.

Świetlica Terapeutyczna w Oświęcimiu

ul. Obozowa 31a, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie „Szansa”, ul. Obozowa 31a, 32-600 Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

- wsparcie dzienne,
- przeciwdziałanie patologii,
- wsparcie dziecka w rozwoju, pomoc psychologiczna,
- warsztaty terapeutyczne,
- zajęcia wyrównawcze i kompensacyjne.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci, głównie ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, zagrożonych patologią. W 2005 r. pomocą objęto 25 dzieci.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- dotacje na zatrudnienie kadry,
- remont dachu,
- wyposażenie w sprzęt sportowy i przyrządy dydaktyczne.

Świetlica Terapeutyczna w Brzeszczach „Impuls”

ul. Kościuszki 4, Brzeszcze.

1. Podmiot prowadzący:

Fundacja Pomocy Społecznej w Brzeszczach.

2. Co oferuje (zakres usług):

- wsparcie dzienne,
- przeciwdziałanie patologii,

- wsparcie dziecka w rozwoju,
- pomoc psychologiczna,
- warsztaty terapeutyczne,
- zajęcia wyrównawcze i kompensacyjne.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci, głównie ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, zagrożonych patologią. W 2005 r. pomocą objęto 76 dzieci.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- wyposażenie pracowni komputerowej,
- materiały do zajęć plastycznych,
- wyposażenie w sprzęt sportowy.

Dzienny Dom Pomocy w Oświęcimiu, Sekcja dla Małych Dzieci

ul. Czecha 8, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Miasta Oświęcim.

2. Co oferuje (zakres usług):

Opieka nad małymi dziećmi (pobyt z zapewnieniem opieki, pielęgnacji, wyżywienia).

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do małych dzieci w wieku od 4 miesięcy do lat 3. W 2005 r. pomocą objęto 45 dzieci.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- doposażenie ogrodu,
- remont budynku,
- wyposażenie w nowe sprzęty.

Stołówka Sióstr Serafitek

ul. Dąbrowskiego 12, 32-600 Oświęcim.

1. Podmiot prowadzący:

Zgromadzenie Zakonne Sióstr Serafitek w Oświęcimiu.

2. Co oferuje (zakres usług):

Zapewnienie gorących posiłków dla osób w trudnej sytuacji, które we własnym zakresie nie są go sobie w stanie zapewnić.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Pomoc świadczona jest osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji finansowej, żyją w ubóstwie, zagrożone są różnymi patologiami społecznymi. W 2005 r. z terenu gminy Oświęcim objętych pomocą w formie dożywiania było 15 osób. GOPS w 2005 r. miał podpisaną umowę z trzema stołówkami na terenie miasta Oświęcim, gdzie z gorących posiłków skorzystały łącznie 52 osoby.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Oświęcim funkcjonują 1 fundacja, 29 stowarzyszeń oraz istnieje 5 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecania realizacji zadań własnych, dofinansowywania działalności statutowej organizacji oraz wsparcia lokalowego.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Oświęcim.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY OŚWIĘCIM

Lp.	Nazwa	Adres	Charakterystyka działania	Kategoria klienta	Liczba osób objętych opieką w 2005 r.
1.	Fundacja Wioski Dziecięcej „Maja” im. Janusza Korczaka	32-600 Oświęcim Rajsko, ul. J. Korczaka 34.	Środowisko wychowawcze.	Osieroczone dzieci.	28
2.	Oświęcimskie Towarzystwo Oświatowe	32-600 Oświęcim Rajsko, ul. Edukacyjna 9.	Działalność oświatowa.	Członkowie stowarzyszenia.	19
3.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Opieki Długoterminowej w Grojcu „Otwórzmy Serca”	32-615 Grojec, al. Ogrodowa 1.	Pozyskiwanie środków na otwarcie obiektu. Rozwój opieki długoterminowej.	Osoby starsze, schorowane.	
4.	LKS Broszkowice „PLUS” Broszkowice ul. Łąkowa 6	32-600 Oświęcim Broszkowice, ul. Zgodna 7.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	75
5.	LKS Brzezinka „Iskra” Brzezinka	32-600 Oświęcim Brzezinka, ul. Sportowa 9.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze, bokserzy.	88
6.	LKS Grójec „Solavia” Grojec	32-615 Grojec, ul. Główna 1.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	92
7.	LKS Harmęże	Harmęże, ul. Borowskiego 31.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	84
8.	LKS Poręba Wielka „PORĘBA”	Poręba Wielka, ul. Wadowicka 79.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	89
9.	LKS Rajsko	Rajsko, ul. Rabatkowa 2.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	120
10.	LKS Włosienica "SYGNAŁ"	32-642 Włosienica, ul. Myśliwska 12.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze, siatkarze, szachiści.	109
11.	LKS Zaborze „ZABORZANKA”	Zaborze, ul. Grójecka 5.	Zajęcia sportowe.	Piłkarze.	109

12.	Koło Gospodyń Wiejskich w Grojcu	32-615 Grojec, ul. Jagiellończyka.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	30
13.	Koło Gospodyń Wiejskich w Stawach Grojeckich	Stawy Grojeckie, ul. Beskidzka.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	5
14.	Koło Gospodyń Wiejskich w Rajsku	Rajsko, ul. Kręta 14.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	115
15.	Koło Gospodyń Wiejskich Stawy Monowskie	Stawy Monowskie, ul. Dogodna 6.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	50
16.	Koło Gospodyń Wiejskich Dwory II	Dwory II, ul. Oświęcimska.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	28
17.	Koło Gospodyń Wiejskich Broszkowice	Broszkowice, ul. Zgodna 3.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	38
18.	Koło Gospodyń Wiejskich Harmężę	Harmężę, ul. Wschodnia 10.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska	19
19.	Koło Gospodyń Wiejskich Pławy	Pławy, ul. Rajska 5.	Działania społeczne, kulturalne,	Społeczność wiejska.	12
20.	Koło Gospodyń Wiejskich Brzezinka	Brzezinka, ul. Malinowa 6.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	36
21.	Koło Gospodyń Wiejskich Poręba Wielka	Poręba Wielka, ul. Wadowicka.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	113
22.	Koło Gospodyń Wiejskich Włosienica	32-642 Włosienica, ul. Bukowa 12.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	70

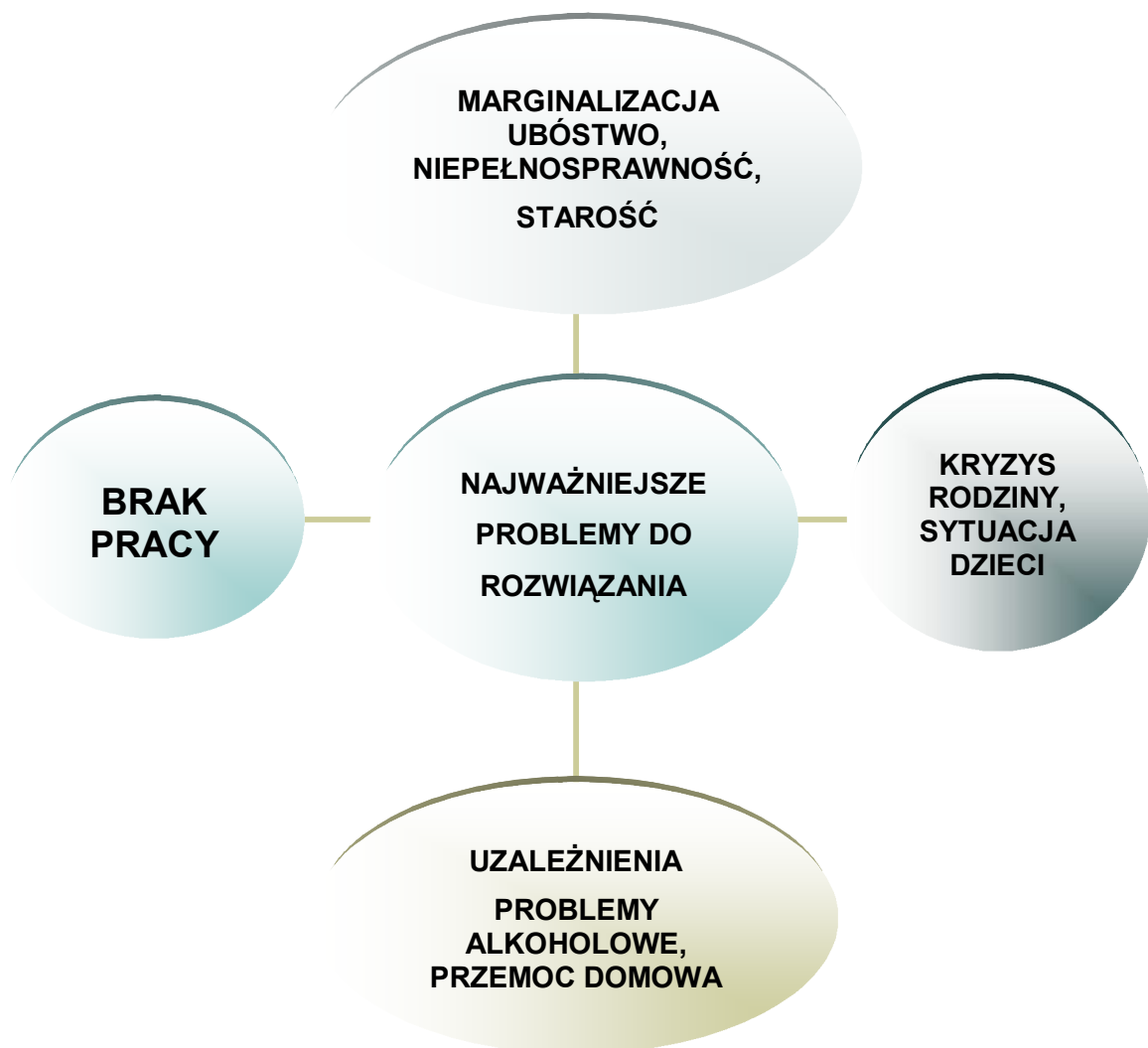
23.	Koło Gospodyń Wiejskich Babice	Babice, ul. Starowiślna 11.	Działania społeczne, kulturalne, charytatywne.	Społeczność wiejska.	40
24.	OSP Dwory II	Dwory II, ul. Oświęcimska 52.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	39
25.	OSP Broszkowice	Broszkowice, ul. Zgodna 5.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	41
26.	OSP Harmęże	Harmęże, ul. Zadworska.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	26
27.	OSP Brzezinka	Brzezinka, ul. Strażacka.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	36
28.	OSP Grójec	Łazy, ul. Lanckorona.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	40
29.	OSP Włosienica	32-642 Włosienica, ul. Myśliwska 4.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność wiejska.	89
30.	OSP Poręba Wielka	Poręba Wielka, ul. Wadowicka 72.	Działania społeczne i ratownicze.	Społeczność Wiejska.	86

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH STRATEGII

Powyższe kwestie stanowią podstawę do propozycji rozwiązań przedstawionych w części programowej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**Gmina Oświęcim gminą silnych rodzin
i solidarnej społeczności lokalnej,
skutecznie przeciwstawiającej się
przejawom marginalizacji społecznej**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Cel strategiczny 1.

Budowa systemu pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb osób zagrożonych marginalizacją

Cele szczegółowe:

1. Ograniczanie ubóstwa i zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym oraz bezdomnym.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym.
3. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie możliwości udziału w życiu społecznym ludzi starych i chorych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Udzielanie pomocy materialnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, innymi ustawami i uchwałami Rady Gminy.
2. Opracowywanie co roku bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.
3. Badanie i monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego.
4. Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich – dożywianie w szkołach, wyprawka szkolna, dopłata do przedszkola, wypoczynek wakacyjny, bilety na imprezy sportowe i kulturalne.
5. Organizacja dożywiania dla osób potrzebujących – we współpracy z Kościołem Katolickim i organizacjami pozarządowymi.
6. Wspieranie programów propagujących i promujących wśród środowisk zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego postaw aktywnych, pomocy sąsiedzkiej, inicjowanie powstania grup samopomocy, m.in. Centrum Aktywności Lokalnej.
7. Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji w środowisku lokalnym ludzi biednych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (praca socjalna, kampanie medialne).
8. Wspieranie inicjatyw propagujących integrację środowisk z grup ryzyka socjalnego ze społecznością lokalną oraz przeciwstawiających się stereotypom

na temat osób korzystających z pomocy społecznej, bezrobotnych, bezdomnych i uzależnionych.

9. Zapewnienie lokali socjalnych dla bezdomnych i objęcie ich pracą socjalną.
10. Analiza istniejących zasobów komunalnych w zakresie możliwości ich wykorzystania i adaptacji na potrzeby pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień, w szczególności poprzez rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych (prasa, radio, telewizja kablowa).
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich.
3. Bieżące informowanie niepełnosprawnych o możliwościach dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych oraz możliwościach zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Systematyczne świadczenie osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Wspieranie profesjonalnych form pomocy przy udziale wolontariuszy.
6. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez systematyczną współpracę z PCPR-em oraz PUP-em i informowanie środowiska o istniejących możliwościach zatrudnienia oraz współtworzenie warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.
7. Organizacja imprez sportowych dla osób niepełnosprawnych.
8. Współpraca z jednostkami zapewniająca stopniową likwidację barier architektonicznych, tworzenie mieszkań chronionych oraz rozwój wolontariatu wspierającego rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Stałe diagnozowanie potrzeb i bezpieczeństwa socjalnego ludzi starych.
2. Zapewnienie usług opiekuńczych i wspierających ludziom starym w miejscu zamieszkania.

3. Rozwój placówek wsparcia dziennego dla osób starych, m.in. dziennego domu pobytu oraz organizacja klubów seniora.
4. Wspieranie rodzin opiekujących się starszym, całkowicie niesamodzielnym członkiem rodziny (usługi opiekuńcze, poradnictwo psychologiczne, medyczne).
5. Udzielanie pomocy materialnej dla emerytów i rencistów z grupy ryzyka socjalnego (pomoc w zakupie leków, opału, dodatki mieszkaniowe).
6. Aktywizowanie ludzi starych poprzez edukację, kulturę, rekreację, sport i turystykę
7. Współpraca w ww. zakresie organów publicznych, organizacji pozarządowych, organizacji, związków emerytów i innych.
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizowania wsparcia osobom starym i chorym.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej za szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie – współdziałanie w zakresie tworzenia poradni rodzinnej na terenie gminy.
4. Tworzenie mieszań socjalnych dla matek samotnie wychowujących dzieci.
5. Organizacja świetlic środowiskowych, w tym terapeutycznej, oraz organizacja klas integracyjnych w szkole i przedszkolu.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego oraz zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
2. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
3. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

4. Podjęcie działań w kierunku organizacji alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież na terenach wiejskich.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
4. Opracowywanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

Promowanie zatrudnienia oraz wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie bezrobotnym długotrwale i kobietom.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
 - organizacja stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - promowanie klubów pracy i szkoleń, m.in. klubów „Non Stop praca”.
2. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
3. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
4. Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i zmiany kwalifikacji osób bezrobotnych.
5. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
6. Współdziałanie w zakresie organizacji Klubu Integracji Społecznej.

7. Aktywizacja osób bezrobotnych w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działania do celów szczegółowych 1-4

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Zwiększanie świadomości osób młodych odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
7. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii – mogącego być częścią opracowywanego co roku Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki

finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

1. „Klub Integracji Społecznej dla Gminy Oświęcim”

Wnioskodawca:	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oświęcimiu, ul. Beskidzka 100, 32-600 Oświęcim, Grojec.
Cel strategiczny:	Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego mieszkańców gminy Oświęcim, szczególnie osób ubogich, dotkniętych problemem alkoholizmu, bezdomności, po opuszczeniu zakładów karnych oraz uniezależnienie osób od systemu pomocy społecznej.
Grupa objęta działaniem:	Mieszkańcy gminy Oświęcim, szczególnie osoby ubogie, dotknięte problemem alkoholizmu, bezdomności, opuszczające zakłady karne, mające trudności z integracją społeczną.

2. Pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych w postaci:

- Oddziału Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (powiększenie obecnego oddziału z 10 do 30 miejsc);
- Klubu Integracji Społecznej;
- Zespołów wyjazdowych do miejsc zamieszkania osób z zaburzeniami psychicznymi w sytuacjach kryzysowych;
- Mieszkań o charakterze chronionym i hostelowym dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Pracy dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Wnioskodawca:	Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi (ŚDS), ul. Słowackiego 1a, 32-600 Oświęcim.
Cel strategiczny:	Zapobieganie marginalizacji osób z zaburzeniami psychicznymi. Realizacja poszczególnych programów przyczyni się do podjęcia działań adekwatnych do potrzeb osób niepełnosprawnych z tytułu zdrowia psychicznego.
Grupa objęta działaniem:	Osoby niepełnosprawne z tytułu zdrowia psychicznego, członkowie rodzin, których dotknął problem choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej, oraz środowisko społeczne, w którym powyższy problem istnieje.

3. „Stop przemocy i uzależnieniom”

Wnioskodawca:	Pełnomocnik Wójta ds. Rozwiązywania Problemów alkoholowych.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Profesjonalna pomoc ofiarom przemocy domowej, wsparcie psychologiczne i pomoc prawna w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej;• Przeszkolenie kadry szkolnej w celu radzenia sobie z agresją szkolną i uzależnieniami w szkole;• Zdobywanie wiedzy i umiejętności z niesieniem pomocy osobom uwikłanym w przemoc oraz rodzinom z problemem alkoholowym;• Dostarczenie informacji na temat choroby alkoholowej i innych uzależnień oraz zagrożeń związanych z zażywaniem środków uzależniających.
Grupa objęta działaniem:	Dyrektorzy placówek oświatowych, pedagodzy, psycholog, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów alkoholowych, pracownicy socjalni, uczniowie oraz rodzice.

4. „Świetlica socjoterapeutyczna „Malta”

Wnioskodawca:	Pełnomocnik Wójta ds. Rozwiązywania Problemów alkoholowych.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Pomoc specjalistyczna i wsparcie rówieśnicze dla dzieci i młodzieży dotkniętych problemami rodzinnymi, przemocowymi, wychowawczymi, jak również pozostającymi w sytuacjach kryzysowych;• Opieka specjalistyczna, w tym również pomoc prawna, psychologiczna i socjalna dla osób potrzebujących, niewydolnych wychowawczo oraz pomoc w nauce.
Grupa objęta działaniem:	Młodzież szkół gimnazjalnych i podstawowych sprawiająca trudności wychowawcze, dzieci i młodzież ze Środowiskowych Grup Wsparcia.

5. „Edukacja regionalna uczniów. Grojec i okolice”

Wnioskodawca:	Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza, Al. Ogrodowa 2, 32-615 Grojec.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie więzi emocjonalnej z rodziną, rozwijanie uczucia miłości, przywiązania i szacunku do rodziców, osób najbliższych i rodzinnego domu; • Budzenie przywiązania do rodzinnej miejscowości i jej krajobrazu; • Zachęcanie do samodzielności, posłuszeństwa oraz wypełniania obowiązków domowych; • Zainteresowanie folklorem regionu, podjęcie próby stworzenia dziecięcego zespołu ludowego; • Kształtowanie szacunku do przyrody, zwierząt, roślin; • Przestrzeganie zasad współżycia społecznego, kultury zachowania; • Kształcenie poczucia odpowiedzialności do społeczności lokalnej, identyfikowanie się z nią przy jednoczesnym otwarciu na inną kulturę, rozwijanie tolerancji; • Pełna akceptacja inności – czy to pod względem kultury, zdrowia czy sytuacji rodzinnej i materialnej.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Szkoły Podstawowej w Grojcu oraz młodzież gimnazjalna.

6. „Dziecko widzem, autorem i ... przyjacielem”

Wnioskodawca:	Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza, Al. Ogrodowa 2, 32-615 Grojec.
Cel strategiczny:	Przygotowanie młodego człowieka do dorosłego uczestnictwa w kulturze poprzez poznanie oferty teatralnej najbliższej okolicy i regularne wyjazdy na spektakle teatralne.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Szkoły Podstawowej w Grojcu oraz młodzież gimnazjalna.

7. „Uruchomienie świetlicy w szkole”

Wnioskodawca:	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Harmężach, ul. Borowskiego 30, 32-600 Oświęcim.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Społeczne wspieranie rodzin dostosowane do potrzeb środowiska lokalnego i do działań profilaktycznych szkoły;• Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci (ochrona dzieci przed negatywnym wpływem środowiska i przed uzależnieniami).
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Szkoły Podstawowej w Harmężach (z terenu Pław i Harmęż).

8. „Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci (wyjazdy na basen jako forma zajęć pozalekcyjnych)”

Wnioskodawca:	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Harmężach, ul. Borowskiego 30, 32-600 Oświęcim.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Społeczne wspieranie rodzin;• Dbłość o zdrowie i prawidłowy rozwój dzieci.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie Szkoły Podstawowej w Harmężach.

9. „Sportowy maraton”

Wnioskodawca:	Ludowy Klub Sportowy „SYGNAŁ” we Włosienicy, 32-642 Włosienica.
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Promocja zdrowia i aktywnego wypoczynku;• Prewencja alkoholowa.
Grupa objęta działaniem:	Młodzież i dorośli z terenu sołectwa Włosienica.

10. „Sport alternatywą dla nudy”

Wnioskodawca:	Szkoła Podstawowa w Babicach, ul. Różana 23, Babice.
Cel strategiczny:	Powstanie siłowni.
Grupa objęta działaniem:	Dzieci, młodzież i mieszkańcy wsi.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.